

Orman ve Av

- ◆ Anıt Ağaçların Yaş Tespitinde Uygulanan Yöntemler, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri
- ◆ 4112 Yaşında Olduğu İddia Edilen Porsuk Ağacı ile İlgili "AÇIK ÇAĞRI"
- ◆ Vefatının 40. Yılında M. Lutfi BÜYÜKYILDIRIM

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ
TARAFINDAN İKİ AYDA BİR YAYIMLANIR.

Yıl: 2018 | Eylül - Ekim | Sayı: 5 | Cilt: 96 |
ISSN 1302-040X

**TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ ADINA
SAHİBİ**

GENEL BAŞKAN
Hüseyin ÇETİN

**SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Nihat ÖZ**

EDİTÖR
Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN
ozden@karatekin.edu.tr

YAYIN KURULU
Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR
Prof. Dr. Oktay YILDIZ
Doç. Dr. Cihan ERDÖNMEZ
Doç. Dr. Ufuk ÇOŞGUN
Dr. Erdal ÖZÜDOĞRU
Tarık Barbaros PİLEVNE
Hayriye ERTUĞRUL

Bilgilendirmek amacıyla üyelerimize
ücretsiz dağıtılır.

YÖNETİM YERİ:
TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ
TUNA CAD. NO: 5 06410 KIZILAY/ANKARA

TEL-FAKS
0312 433 84 13

www.ormancilardernegi.org

ormancilarder@ttmail.com

BASKI
DÖNMEZ OFSET

GRAFİK TASARIM
Güngör GENÇ

KAPAK FOTOĞRAFLARI
Güngör GENÇ

İçindekiler

Editörden	1
Başyazı	2
Trabzon'da ve Isparta'da Uluslararası Kongre	4
Doğa Gezisi	5
Zonguldak Yenice Ormanlarına Gezi	6
Porsuk Ağacı ile İlgili "AÇIK ÇAĞRI"	10
Prof. Dr. Ünal ASAN'a Yanıtlar	12
Anıt Ağaçların Yaş Tespitinde Uygulanan Yöntemler	16
Vefatının Kırkinci Yılında M. Lütfi BÜYÜKYILDIRIM	27
ODTÜ'de Neler Oluyor?	42
Doğada Bir Gün-Şiir	45
İmza Günü	47
Sevgili Necmi Abim!	48
Vefat	49

Son günlerde OGM'de 7139 Sayılı Torba Yasa kapsamında orman sınırları dışına çıkarılacak yerlerle ilgili bir yönetmelik çalışması olduğunu duyuyoruz. Duyuyoruz çünkü üniversitelerin ve konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin konuyla ilgili bilgilendirilmediğini biliyoruz. Anayasadaki amir hükme rağmen orman sınırlarını daraltacak bu uygulamanın kamuoyunda tartışılması istenilmiyor. Ana muhalefet partisinin söz konusu kanunu Anayasa Mahkemesine taşımaya ve kanun hükümlerinin mevcut Anayasaya aykırı olduğu bilinmesine rağmen OGM'nin yönetmelik çalışmasını tartışmaya açılmadan oldu bittiyle çıkarmak istediği anlaşıyor. Elimize geçen taslak yönetmeliğin bazı maddeleri aslında niyeti ortaya koyuyor. Örneğin taslağın 5. Maddesi "üzerinde yerleşim yeri bulunan yerler" i kapsama alarak, bugüne kadar kaçak yollarla orman arazisi üzerinde yapılan tüm yapılaşmayı orman sınırları dışına çıkarıyor ve yine '*yavuz hırsız ev sahibini bastırıyor*'. Kanunlara saygılı yurttaşların ormanlara inşaat yapmadığını, arazi mafyası bozuntularının ormanlar dahil her yere el attığını sağır sultan da duymuştur. Bu durum kanuna uymayanları ödüllendirmek değil de nedir?

Diğer taraftan yine aynı maddede "*yerleşim yeri oluşturulmasına uygun taşlık, kayalık, verimsiz ve fiilen orman vasfı taşımayan yerler*" de bu taslağa göre orman sınırları dışına çıkarılabilecek. Bu maddeye göre istenirse Akdeniz Bölgesindeki

ormanların %80'i yerleşim yeri yapmak için orman sınırları dışına çıkarılabilir. Çünkü bölgenin ormanları büyük oranda taşlık, kayalık ve bozuk ormanlardır. Ekonomik krizin maliyeti krizin oluşmasında hiçbir katkısı olmayan sıradan yurttaşlara ve ormanlara ödetilmeye çalışıyor. Umarız AYM bir an önce konuyu gündemine alıp yasayı iptal eder de *Ankara'da yargıçlar var* diyebiliriz.

Gazetede bir haber: "**İnsan yiyen bir nesil geliyor, bölge halkı diken üstünde**"¹. Bu ifadeler bir orman fakültesinde görev yapan profesöre ait maalesef. İnsan yiyen nesilden kastı Ülkemizin Kuzey bölgesindeki ormanlarda yaşayan ayı popülasyonu. Profesöre göre ayı sayısı çok artmış, insanlara saldırıp onları **yemekte**, tarlalara, hayvanlara zarar vermekte. İfadelerin ne kadar bilimsel olduğu bir tarafa söz konusu profesör çözüm için de ayıların öldürülmesini öneriyor. Şu soruları sormalı: Ayı popülasyonu hakkında elinizde kaç yıllık veri var. Konunun uzmanlarına göre bundan bir nesil önce bölgede çok daha fazla ayı yaşamaktaydı. Acaba bugünkü sayı öncekilerden fazla mı? Elinizde bilimsel bir veri var mı? Acaba bu hayvanlar doğal yaşam alanlarından köylere, kasabalara neden iniyorlar? Yaşam alanları HES'lerle, Yeşil Yollarla veya binalarla yok edildiği için olabilir mi? Bu davranış değişikliğine yönelik elinizde bilimsel bir veri var mı? Bir sorunun nedenini bilmeden çözüm üretemezsiniz. Ürettiğiniz çözümler *öldürelim, avlayalım, yok edelim*'den öteye geçemez. Bunları

söyleyen sıradan birisi olsa kulak asılmaz ama ormancı ve kendisini yaban hayvanları uzmanı sayan birisi tarafından söylenirse şapka yı önümüze koyup düşünmemiz lazım.

Orman Mühendisleri Odasında yönetim değiştikten sonra bir çok değişiklikler yaşanıyor. Bunlardan birisi de yarım asırdan fazla zamandır yayımlanan *Orman Mühendisliği* dergisinin ismini değiştirmek oldu. Niye gereksinim duyuldu bilinmez. OMO'nun tarihi yayın organı bir gecede tarihe gömülmüş, yazık ettiler. Bizim dergimizin adı da 90 yıldır Orman ve Av. Dergimizin avcılıkla uzaktan yakından ilgisi olmamasına rağmen değiştirmek aklımıza bile gelmez. Çünkü bu ismin artık tarihsel bir özelliği vardır. Yılların birikimini bir kararla *çöpe atmak* kimseye bir şey kazandırmaz. Derginin editörüne naçizane tavsiyem yazıları iyi okuması ve hatasız yayına vermesi, internette bulduğu resimleri kendilerine aitmiş gibi kaynak göstermeden kullanmaması. Dergiyi içerik açısından eski derginin çok gerisinde buldum. Hedef kitle orman mühendisleri değil de ormanla ilgisi *bütün ibrelilere çam* diyen sokaktaki vatandaş olmalı ki, yeni mezun bir orman mühendisi bile daha donanımlıdır dergide verilen bilgilerle kıyaslandığında. Üstelik altıncı sayfada ormanların yararlarının anlatıldığı yazının alıntılandığı kaynak İTÜ Geliştirme Vakfı Okulları 2000 Orman Nedir Kitapçığı. Orman Mühendisleri Odasının elinde sanırım ormanların yararlarıyla ilgili daha bilimsel kitaplar vardır!

Başyazı

03 Kasım 2002 genel seçimlerinden başlayarak günümüze kadar ve sonraki süreçleri de kapsayacak şekilde büyük bir oyunun hazırlandığı ve bu oyunun uygulanması için ülkemizi tek başına uzun yıllar yönetebilecek bir iktidar ortamının da her yönü ile hayata geçirildiği görülmektedir. İlk yıllarda piyasada bahar havası yaratılmış, ekonomi canlandırılmıştır. Doğal olarak bu durumun mali bir portresi de olmuştur. Geleceğimizi tahakküm altına alan, yüksek faizli aşırı bir borçlanmadır. Yüksek faizle aldığınız borcu doğru kullanmak son derece önemlidir. Bu konuda tam tersi yapılmış ödün vererek, güç bela sağlanan kaynaklar inşaat sektörüne ağırlık verilerek yollara, köprülere ve havaalanlarına harcanmıştır. Halbuki katma değer yaratacak yatırımlara öncelik vermek gerekirdi. Sonuç olarak 16 yılın sonunda borçlar çevrilemez noktaya gelmiş ve ekonomik kriz patlamıştır. Artık dışardan borçlanmak konusunda da çok daha zor şartlar önümüze dayatılmaktadır. Ayakları üzerinde duramayan bir ekonomik yapının doğal sonucu olarak ülkemizin bağımsızlığından da bahsedemeyiz. Ülkemiz her türlü manipülasyona da açıktır.

Daha dün kadar her şeyin yolunda olduğunu ve iyi yönettiğini söyleyen iktidar kemer sıkmaya, yatırımları kısmaya ve çalışanların haklarını sınırlamaya başlamıştır. Bu da yetmemiş, doğal varlıklarımıza başta ormanlarımız olmak üzere gözünü dikmiştir.

Ülkemizde her alanda özellikle ekonomide yaşanan olumsuz gelişmeler doğal varlıklarımızı da çok ciddi şekilde tehdit etmektedir. Her konuda sorunları çözmek yerine ötelemek artık tek çare olarak görülmekte bu gelişmelerin doğal sonucu olarak, ekonomik ve sosyal sorunlar her geçen gün giderek büyümektedir. Bugünü kurtaralım derken geleceğimiz de yok edilmektedir. Ekonomik sıkıntıları aşabilmek için iktidar her yola başvurmakta yasaları ve anayasayı yok saymaktadır. Son yıllarda çıkarılan yasalar açıkça Anayasaya aykırı olmasına rağmen, bu uygulamalardan vazgeçmek yerine ısrarcı olmak alışkanlık haline getirilmiştir. İmar affı bunun en çarpıcı örneğidir. Kentlerimiz, doğal afetlere açık, kat yüksekliklerinin arşa çıktığı ve trafik eziyetinin her geçen gün arttığı, kısaca yaşam kalitesinin düştüğü yerler haline dönüşmüştür.

İktidar her alanda **adımlama yaklaşımları** ile peşi sıra Anayasaya açıkça aykırı yasaları ve yönetmelikleri çıkarmaktan kaçınmamaktadır. Bu duruma ormancılığımızdan hareketle yaylacılık konusundaki düzenlemelerden örnek verebiliriz. Ülkemizde yaylacılığın önemli bir yeri vardır. Geçmişte yaylacılık öncelikle hayvancılık için kullanılırken, bugün köyden kente göçle birlikte özellikle Akdeniz Bölgesi'nde yaşayan halkımızın yazın sıcak günlerinde kaçamak yaptığı, vakit geçirdiği yerler

olarak kullanılmaktadır. Böyle bir ihtiyacın karşılanması gereklidir. Ancak kuralları koymaz bireylerin inisiyatifine terk ederseniz ormanların ve doğal peyzajın zarar görmesi kaçınılmazdır. 6292 sayılı yasa ile yaylalar için getirilen düzenlemede on binlerce bina ve tesis için vaziyet planı yapmak şartı ile orman alanı vasfını koruyarak işgalcisi tarafından kullanılmasına izin verilmişti. Ancak iktidarın gizli niyeti ortaya çıktı, bir adım sonrasının önünü açacak 7139 sayılı yasada yapılan düzenleme ile artık buralar orman özelliğini kaybetti, yerleşim yeri ya da yerleşime uygun ise ormandan çıkarılabilecekti. Anayasaya kesinlikle aykırı bu yasal düzenlemeler orman alanlarımızın daraltılmasına ve içinin boşaltılmasına neden olacaktır. Nitekim OGM Anayasa ve yasalara aykırı olarak konuyla ilgili orman dışına çıkarılıp imara açılacak kupon araziler için şimdiden yönetmenlik hazırlığı çalışmasına başlamıştır. Ayrıca taşra birimlerine talimat vererek topluca orman dışına çıkarılacak yerlerle ilgili hazırlık çalışmalarının tamamlanması istenmiştir. Böyle bir oldu bitti kabul edilemez doğaya saygılı bir toplum bilincinin hızla geliştiği ülkemizde biz doğa severleri bu konuda uyanık olmaya ve tepki göstermeye çağırıyoruz.

Orman Genel Müdürlüğü amenajman planında bozuk olarak görülen sahaları orman alanından çıkarmanın hazırlığını yapmaktadır. Üretimi arttırmak

amacıyla son yıllarda denetimsiz ve kontrolsüz üretimler yapılmaktadır. İş yoğunluğu ve daha fazla kar etmek amacıyla üretimi kolay ve ihalede yüksek fiyata satılacak yerler dikili olarak satılmakta, zor olan yerlerse orman köylülerince üretime zorlanmaktadır. Orman köylüsü, orman kooperatifleri ve muhtarları ormanlarımızdaki aşırı üretimden ve ormanlarımızın orman dışına çıkarılmasına yönelik düzenleme ve uygulamalardan son derece rahatsız olmuşlardır.

Üretimi artırmak için gelecek yıllarda gençleştirilmesi planlanan bölmelere de girilmektedir. İşletme şefliklerince 2020-2021-2022 yıllarının gençleştirme ve bakım bölmelerinin dikili damgaları yapılmaktadır. 2-3 yıl sonraki yıllarda yapılacak olan üretimlerin çok yıllık satış adı altında bu yılda satılması çalışmalarına hazırlanılmaktadır.

Ormanlarımızda üretimde keyfiliğin önünü açacak düzenlemeler sırasıyla hayata geçirilmektedir. Öncelikle etanın arttırılma baskısı amenajman heyetlerine dayatılmış sonrasında plan değişiklikleri konusu da uzman olmayan kişilere bırakılmıştır. 295 sayılı Tebliğde yapılan değişiklikle idarenin keyfi davranışının önünü açacak bir düzenlemeye gidilmiştir. "Mevcut amenajman planında açıklık alan veya boşluklu kapalı orman iken normal kapalı ormanlar haline dönüşmüş alanlar ve yanlış alanlar ile izin-irtifak raporları kapsamında yapılacak meşcere tipi değişikliğini esas alan plan değişikliklerinde Orman Amenajman Başmühendisi veya Amenajman Rehberlik ve Denetim Başmühendisi istenmez. Ayrıca onaylı raporun bir nüshası da

onay işlemini müteakip 10 gün içinde Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığına gönderilir. Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığınca gerekli görüldüğü hallerde **Başmühendis yerine Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı Başkan Yardımcısı veya şube müdürleri de görevlendirilebilir.**" denilerek konunun uzmanı olmayan kişileri de görevlendirmek suretiyle, plana istenildiği gibi yön vermeyi amaçlamaktadırlar.

Bütün bu gelişmelerin altında herhalde ormanların korunması, geliştirilmesi ve genişletilme isteği yatmamaktadır. Tam tersine ekonomik krizin faturası ormanlarımıza çıkarılmakta ve popülist uygulamalarla ormanlarımızın yok edilmesi pahasına oy için vatandaşın ucuz beklentilerine cevaz verirken bütçe açığının faturası da maalesef ormanlarımızdan çıkarılmaktadır. Sayın Cumhurbaşkanımızın iş işten geçtikten sonra farkına vardığı, şehirlerimizde dikey yapılaşmaya artık izin vermeyeceğiz demesi bugün için ne kadar anlamsızsa, ormanlarımız da elden gittikten sonra işin farkına varılması bir o kadar daha anlamsızdır.

Ormancılıktaki üretim faaliyetleri çalışma koşulları itibarıyla çok tehlikeli sınıfına girmesi gereken özel bir dikkat ve beceri isteyen çalışmalardır. Bu nedenle iyi bir organizasyona ve eğitimden geçmiş işçilere ihtiyaç vardır. Maalesef üretim faaliyetlerinde çalışan işçilerimizin önemli bir kısmı iş kazası sonucu sakat kalmakta ya da ölmektedir. Bu durum ciddiye alınmalı 6133 sayılı iş sağlığı ve güvenliği yasası uygulamada yaşanan gelişmeleri de dikkate alarak güncellenmelidir.

Bu konuda yeni bir adım atılmış ve yayınlanan 11.Kasım.2018 tarihli tebliğde Mesleki Yeterlilik Kurumu Mesleki Yeterlilik Belgesi zorunluluğu getirilen mesleklerde, Seviye3 de yer alan tehlikeli işlerden sayılan Orman üretim ve Orman yetiştirme ve bakım işçisi olarak çalışmak isteyenlere 11 Kasım 2019 tarihinden itibaren Mesleki Yeterlilik Belgesi almak zorunluluğu getirilmiştir. Yerinde bir düzenlemedir.

04.05.2018 tarihli ve 30411 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **"Kamu Taşınmazları üzerindeki Turizm Yatırımlarının Sürelerinin Uzatılması ile Satışına İlişkin Yönetmelik"** hükümleri uyarınca, turizm tesisiyle ilgili kalan tahsis süresinin 49 yıla kadar uzatılması, konusunda EKOPARK Turizm İnşaat Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi ile TOD ve OMO yönetimi **Hak Sahipleri/Kiralayanlarca, Orman Genel Müdürlüğüne müracaatta bulunmadan önce** Hak Sahipleri/Kiralayanlar ve Yatırımcı İşletmeci/Kiralayan bir araya gelmiş; 14.01.2004 tarihli Yapım - İşletme ve Devretme Ana Sözleşmesi Eki 09.04.2015 tarihli Protokolde değişiklik yapılması konusunda yazılı mutabakata varılmış ve bir protokole bağlanmıştır. Böylece 2034 yılında bitecek olan süre 33 yıl daha uzatılarak 2067 yılında sona erecektir. Kiralama ve yararlanma hakları konusunda yeni haklar kazanılmıştır.

Ormanlarımızın korunduğu, genişletildiği ve geliştirildiği bir yıl olması dileğiyle bugünden tüm üyelerimizin 2019 yılını kutlarız, sağlıklı kalın.

TOD YÖNETİM KURULU

Fotoğraf: Süleyman ALKAN

Trabzon'da Uluslararası Kongre

26-28 Eylül 2018 tarihlerinden KTÜ Orman Fakültesi tarafından düzenlenen Uluslararası Orman Ürünleri Kongresi ORENKO 2018'e Derneğimiz de standı ile katıldı ve sponsor oldu. Derneğimiz standı yerli ve yabancı katılımcılar tarafından ilgiyle karşılandı. Ziyaretçilere Derneğimizi tanıtan broşürler ve yayınlarımızdan takdim ettik. Açılış oturumunda Yönetim Kurulu üyemiz Prof. Dr. Sezgin Özden, Derneğimizin kısa tarihini sunduktan sonra endüstriyel ağaçlandırmalar ve devlet ormanlarının özelleştirilmesinin sakıncalarını anlattığı bir sunum yaptı.

Isparta'da Uluslararası Kongre

Derneğimiz tarafından desteklenen, Isparta Orman Fakültesi tarafından düzenlenen I. Uluslararası Akdeniz Ülkeleri Silvopastoral Sistemler ve Konargöçer Topluluklar Sempozyumuna Derneğimizi temsilen Yönetim Kurulu üyemiz Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN katılmıştır.

Doğa Gezisi

Ramiz ÇETİN
Adana Temsilcisi

Derneğimizin katkılarıyla 8-9 Eylül 2018 tarihlerinde Aladağ ilçesi Katraçukuru- Küp şelalelerine DOĞA GEZİSİ düzenlenmiştir.

Gezi, iki kfile olarak organize edilmiştir.

I. kfile (yatılı); 08.09.2018
Cumartesi günü saat 9:00'da Temsilcilik binası önünden hareket etmiş, Eğner Yangın Kulesinde yapılan kahvaltı sonrası Aladağ ilçesi üzerinden Katraçukuru'na gidilmiştir. Doğa yürüyüşünün ardından akşam yemeği yenilerek kamp ateşi yakılmıştır. Geceyi Katraçukuru'nda geçiren kfile ertesi gün II. kfile ile buluşmak üzere Küp Şelalelerine hareket etmiştir.

II. kfile (günübirlik); 09.09.2018
Pazar günü saat 9:00'da Temsilcilik binası önünden hareket etmiş, Kozan üzerinden Küp Şelalelerine intikal edip I. kfile ile öğle yemeğinde bir araya gelinmiştir. Yemek sonrası doğa yürüyüşü ve küp şelaleleri gezilmiştir.

Seyahat ve yürüyüş esnasında katılımcılara günün maksat ve önemi ile Türkiye Ormancılar Derneği hakkında bilgi verilerek Derneğin amaçları, doğanın, ormanların ve çevrenin neden korunması gerektiği anlatılmıştır. Katılımcılara Derneğimiz tarafından yayınlanan "ORMAN ve AV" Dergisi dağıtılmış, böylece

Derneğimizin daha geniş kitlelere tanıtımı sağlanmıştır.

Küp şelaleleri ormanı, vadisi, doğal şelaleleri, doğal olarak oluşmuş yer köprüsü ile görülmeye değer doğal harikası yerlerdendir. Yol ve sosyal imkanlar iyileştirildiği taktirde gelecekte yurdun birçok yerinden gelebilecek bir ziyaretçi potansiyeline sahip olacaktır.

Doğa gezisine Derneğimiz üyelerinden Ramiz ÇETİN (Adana Temsilcisi), Mustafa ÖZMÜ, Mehmet TÜLEK, Serdar ÖZALKAN, Mehmet TOPRAK, Erol KÖMÜS, Hasan GÜNGÖR, İlhan TAŞ ve eşi Elif TAŞ ve

toplumun diğer kesimlerinden ve çeşitli mesleklerden Haydar ÇAĞLAR, Gülbin İŞBİLEN, Saadet TÜLEK, Sebahat TÜLEK, Çağla GÜLDOĞAN, Üstün ÖZÜLKÜ, İpek ÜSTÜNLER, Aydın KONAK, Teslime GÜLLE, Hamide GÜLLE, Aylin AYŞAR, Nurten ÖZTASRSU, Emekli Orman Endüstri Mühendisi Güzin SOYMAN ve Yılmaz DEMİR olmak üzere toplam 50 kişi katılmıştır.

Katılımcılar gezi sonrası yapılan organizasyondan dolayı Derneğimize ve temsilciliğimize memnuniyetlerini ve teşekkürlerini bildirmişlerdir.

Zonguldak Yenice Ormanlarına Gezi

Kanber ÖZTOPRAK
TOD Bolu Temsilcisi

Mayısın ilk haftasında Temsilcilik olarak organize ettiğimiz 1 haftalık İstanbul gezimizden dönerken, sonbaharda Zonguldak Yenice ormanlarını gezmek gibi bir düşünce hâsıl oldu, bunda arkadaşlarımızın hakkı da vardı, çünkü birçoğumuz gerek işletme şefi, gerekse amenajman heyetleri ile Yenice ormanlarını biliyorduk ve herkesin bir anısı vardı. Teklif hemen olur buldu ve bu nostaljik ve teknik geziyi yapmaya karar verdik. Bu işin organizasyonunu da İstanbul gezimizde olduğu gibi üstlendim.

Eylül ayının başında katılacaklar listesini hazırladık ve Yenice Orman İşletme Müdürü Serhat SUGEÇTİ Bey ile temasa geçerek 13-14 Ekim tarihlerindeki ziyaretimizden bahsettik ve görmek istediğimiz yerleri söyledik.

Konaklayacağımız yer hususunda konuştuk. Kendisi memnuniyetle karşıladı, gezi ve konaklama hususunda yardımcı olabileceğini söyledi, konaklama konusunda rezervasyonumuzu Belediyenin çalıştırdığı bir tesiste yaptırdı. Ormanlardaki gezi konusunda da yardımcı olacağını söyledi. Gezi gününü beklemeye başladık. Tabii ki en büyük korkumuz havanın nasıl olacağı idi. Ama korktuğumuz olmadı, güneşli bir 13 Ekim sabahı Bolu'dan hareketle saat 10:00 gibi Yenice'ye vardık. Kalacağımız tesis olan İhlamur Teras'a girişlerimizi yaparak hemen Kavaklı bölgesindeki anıt ağaçlar *Taxus baccata* (porsuk) ve Türk Fındığını (*Corylus colurna*) görmek üzere yola çıktık. Kavaklı bölgesi arboretum gibi. Önce arboretum olarak ayrılan ve tabelası olan

yerdeki binadan inerek, adeta sarmış olduğu kayın ağacına nispet edercesine çap yapan (26 cm) sarmaşığı gördük, o arada porsuk, dişbudak ve akçaağacın değişik türlerini gördükten sonra öğle yemeği için geri döndük ve yemek sonrası sırasıyla anıt ağaçlarımızı görmek için yola koyulduk. İlk olarak *Corylus colurna* (Türk fıncığı) çap: 90 cm, çevre: 2,82 m., boy: 21 m., rakım:1120m. Daha sonra anıt porsuk ağacı *Taxus baccata*, çap: 2.05 cm, çevre: 6,45m., boy: 18m., rakım:1200 m. Porsuk ağacını ziyaret ettikten sonra su batan doğal terasına doğru hareket ederken, güzel güneşli ve mükemmel bir sonbaharın bizi karşılayacağını bilmiyorduk. Su batan doğal terasındaki sonbahar manzarası renk cümbüşü ve ormanların bütünlüğü hepimizi son derece mutlu etmedi desek yalan olur. Gün batımına yakın su batan terasını tüm güzellikleri ile orada bırakarak Yenice merkeze konaklama yeri olan ıhlamur terasa dönerek ve eşsiz bir Yenice manzarası ile İşletme Müdürümüz Serhat SUGEÇTİ ile akşam yemek yiyerek istirahata çekildik. Sabah kahvaltısına müteakip saat 09:00'da hareketle Şeker Kanyonu'nun eşsiz güzellikleri arasından geçerek şeker meşeye doğru hareket ediyor, yol boyunca mevcut doğal seyir terasından manzaranın tadını çıkararak şeker meşeye ulaşıyoruz, oradan da Çitdere bölgesi Sorgun Yaylası altındaki anıt Istranca meşelerini (*Quercus hartwissiana*) görmeye gidiyoruz. Öncelikle anıt (2.20 cm çapındaki) meşeleri ve kesilen köklerini göremesek de onlara yakın çap ve boyda meşe meşçeresini gezerek Sorgun Yaylası'na çıkıyoruz. Orada yaylacılarla sohbet ettikten sonra şeker meşeye dönüp, öğle

yemeğimizi yiyerek Camiyanı çamını görmek üzere Camiyanı deposuna ziyaret ederek, geziyi sonlandırıyoruz.

Bu gezi esnasında birinci gün Kavaklı bölgesinde yerli ve yabancı doğaseverlerle karşılaştık. Örneğin Avusturyalı 3 kişi ve İstanbul'dan gelmiş çeşitli meslek gruplarından insanlarla doğada buluştuk. Onlarla öğlen kumanyalarımızı paylaştık. Kendimizi ve Derneğimizi tanıttık. Beraberce su batan doğal terasında manzarayı seyrettik. İkinci günü şeker meşe tarafında İstanbul'dan gelmiş çadır kampı kuran iki aile ile karşılaştık. Onlarla da Yenice ormanları ve gezileri ile ilgili sohbet ettik.

Gerek yabancı gerekse yerli gezginlerin ormanda güçlük çektikleri yürüyüş parkurları ve işaretlerinin, düzgün ve yerli yerinde olmadığı, Arboretum diye arazide haritalarda gösterilen yerin gerçeği yansıtmadığı, ancak tüm orman alanının bir Arboretum olduğu, bu işaret ve levhaların daha düzenli olması hususları yapılan sohbetlerde dile getirildi.

13-14 Ekim tarihlerinde yapmış olduğumuz gezipde ormanların tüm zenginliğini koruduğunu ve silvikültürel yönden yıpranmadığını en azından gezdiğimiz yörelerde gördük ve memnun kaldık. Ancak yerli ve yabancı turistlerin dile getirdiği levhaların ve yürüyüş

parkuru işaretlemelerinin düzgün olmayışını, ormandaki levhalarda OGM veya Milli Parklar yerine Yenice Kaymakamlığı yazmasını düzeltilebilecek bir eksiklik olarak gördük.

Tüm bu güzelliklerin yok olmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına engel olacak olan Şeker Kanyonuna HES yapılacak söylentisi bizi ziyadesi ile üzmüş ve bu karardan vazgeçilmesi için kurulan platforma destek verilmesi gerektiği kanaati hasıl olmuş her yönü ile güzel bir gezi olduğu katılanlar tarafından belirtilmiştir.

Bu gezide bize yardımlarını esirgemeyen ve bize destek olan Yenice Orman İşletme Müdürü Serhat SUGEÇTİ Bey'e ve personeli ile İhlamur Teras çalışanlarına teşekkür ederken belirtilen eksiklerin giderilmesini ve HES yapımından vazgeçileceğini ümit ediyorum.

4112 Yaşında Olduğu İddia Edilen Porsuk Ağacı ile İlgili “AÇIK ÇAĞRI”

Ünal AKKEMİK¹,

Nesibe KÖSE¹,

Ahmet DEMİRTAŞ²,

Salih USTA²

- 1- İ. Ü. Cerrahpaşa, Orman Fakültesi, Orman Botaniği Anabilim Dalı, 34473 Bahçeköy – İstanbul; uakkemik@istanbul.edu.tr
- 2- Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği, Ankara

Zonguldak-Alaplı-Gümel Köyü yukarısında bulunan anıt porsuk ağaçlarından biri olan ve 4112 yaşında olduğu açıklanan anıt ağacın yaşı ile ilgili Orman ve Av Dergisi'nin 2018 yılı Mart-Nisan sayısında “Zonguldak-Alaplı'daki anıt porsuk (*Taxus baccata* L.) ağacı gerçekten 4.112 yaşında mı?” adlı makaleye istinaden Sayın Dr. Öğretim Üyesi Ercan Oktan ve Sayın Dr. Murat Yıldız tarafından “Zonguldak Gümeli'deki Anıt Porsuk (*Taxus baccata* L.) 4112 Yaşındadır” adlı yanıt niteliğinde bir makale aynı derginin 2018 yılı Temmuz-Ağustos sayısında yazılmıştır. Böylece konu, iki karşıt görüş halinde daha da tartışmalı bir hale gelmiştir. Bundan dolayı, yıllık halka araştırmaları konusundaki birikimi uzun yıllara dayanan ve

bu birikimi uluslararası yayınlarla kanıtlamış bilim insanları ve ömürleri ormancılığın çeşitli alanlarında görev yapmakla geçmiş orman mühendisleri olarak Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu ve koruması altında olan anıt porsuk ağacının yaşıyla ilgili tartışmayı tamamen ortadan kaldırmak ve gerçekleri bilim temelinde açıklamak üzere ilgili Genel Müdürlüğe bir “AÇIK ÇAĞRI” da bulunuyoruz:

İncelemelerde kullanılmış olan artım kalemlerindeki yıllık halkaların ölçülebileceği bir laboratuvar, mevcut ölçümleri tekrar değerlendirebilir, ayrıca ağacın yanında yeni incelemeler yapabiliriz; sonuçlarımız üzerinden değil, ağaçtan alınmış olan artım kalemlerinde tekrar analiz yaparak yanlışlık varsa ortadan kaldırmak ve bu tartışmalı durumu da sona erdirebiliriz. İlgili resmi kurumlar, bu çalışmalarını izlemek üzere konunun uzmanı yerli ve yabancı diğer araştırmacıları da davet edebilirler.

Bu açık çağrımıza ek olarak yanıt niteliğindeki makaleye ait bazı değerlendirmelerimiz de aşağıda verilmiştir.

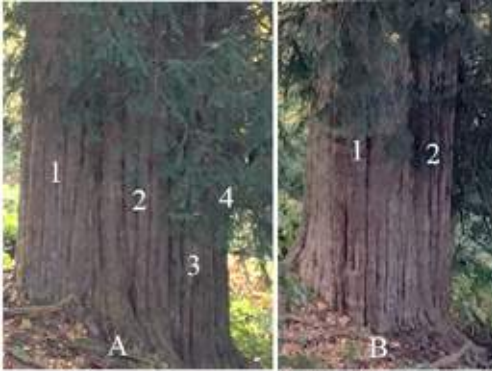
1. Makalenin ilk üç sayfası genel literatür bilgilerinden oluştuğu için bu kısımlara ait

bir değerlendirme yapılması gerekli görülmemiştir. Ayrıca son bölümdeki “Bilgi, Bilim ve Felsefe Öğretisi Açısından 4112 Yaşındaki Ağacın Önemi” başlıklı kısım da konuyla ilgisi olmadığından yanıtlanmamıştır.

2. Yanıt niteliğindeki makalenin dördüncü sayfasında verilen “Şekil 2” yanıltıcı niteliktedir. Aşağıda verilen Şekil 1 ve 2’de görüldüğü üzere bu ağaç alandaki diğer porsuk ağaçlarından farklı olarak tabandan 4 gövde halinde çıkmıştır. Bu gövdelerden birisinin tepesi kırılmış ve diğerlerine göre çok daha az gelişmiş, zaman içerisinde bunlar kaynaşarak tek bir ağaçmış gibi bir görünüm kazanmıştır. Dolayısıyla ağacın temsili şekli Sayın Oktan ve Sayın Yıldız tarafından verilen temsili şekilden oldukça farklıdır (Şekil 3).
3. Sayın Oktan ve Sayın Yıldız makalede, 80 cm’lik burgu ile 76 cm boyunda tek bir artım kalemi aldıklarını belirtmişlerdir. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı 10. Bölge Müdürlüğü Zonguldak İl Müdürlüğü tarafından hazırlanan 3.16 dakika süreli videonun <https://www.youtube.com/watch?v=jSB3KM3bpZ4>

Şekil 1. Tabandan itibaren dört gövdeli, birinin tepesinin kırıldığı, diğerlerinin geliştiği üç tepeli anıt porsuk ağacı
(Fotoğraf: Ü. AKKEMİK)

Şekil 2. Gelişmiş olan üç gövdenin (1, 2 ve 4) ağacın geniş olan yan tarafından görünüşü (A) ve dar olan yan taraftan görünüşü (B). Şekil A'daki 3 nolu gövdenin tepesi kırık olduğu için diğerlerine göre daha az gelişmiştir
(Fotoğraf: Ü. AKKEMİK).

1.39-1.40'inci dakikasında alınan artım kalemi görülmektedir. Sayın Oktan ve Sayın Yıldız, ifade ettiklerinin aksine bu artım kalemi dışında başka bir kalem almamışlarsa, buradaki kalemin boyunun 76 cm değil, çok daha kısa olduğu görülmektedir. İlgili videonun 1.39-1.40'nci dakikasında görüldüğü gibi artım burgusu 80 cm olup aynı fotoğraf karesinde yer almaktadır. Ağaçta takılı duran burgunun mavi saplı kısmının bir tarafı 40 cm olduğuna göre, alınan kalem bu kısım ile kıyaslandığında burgunun yarı boyu, kaleminden daha uzun görülmektedir. Başka bir ifadeyle, bu kareye dayanarak, alınan kalemin 76 cm değil 40 cm'den daha kısa olduğu kolaylıkla görülmektedir.

4. Sayın Oktan ve Sayın Yıldız bu bölgede, çevresi 700 cm'den daha büyük olan porsuk ağaçlarının yaş tahmini için Yaş = $[\text{Çevre (cm)}^2]/145$ şeklinde bir formül önermiştir. Belirtilen bu formül esas alındığında 4112 yaşında olduğunu belirttikleri ağacın yaşı 4089 olarak çıkmaktadır. Bu formül, yaklaşık 2 km uzakta bulunan ve çevresi 801 cm olan, tabelasında 1000 yaşında olduğu yazılmış olan diğer anıt porsuk ağacına uygulandığında, o ağacın yaşının 1000 değil 4.424 olduğu çıkmaktadır. *Yazarların önerdiği söz konusu formül tartışmaya konu ağaç dışında da geçerliyse, o zaman bu durumda yazarlar, dünyanın en yaşlı porsuk ağacı olarak 2 km uzaklıktaki porsuk ağacını önermeyi neden gözden kaçırmışlardır?* Bu yaklaşımın da tekrar gözden geçirilmesi gerektiği açıkça görülmektedir.

Şekil 3. Söz konusu porsuk ağacının genel görünüşü (Fotoğraf: Ü. AKKEMİK) ve gövdesinin temsili kesiti. Artım burgusu, Sayın OKTAN ve Sayın YILDIZ'ın kalem aldığı bölgeyi göstermektedir.

Prof. Dr. Ünal ASAN'a Yanıtlar

Prof. Dr. Ünal AKKEMİK
İ.Ü. Cerrahpaşa Orman Fakültesi
Orman Botaniği Anabilim Dalı
uakkemik@istanbul.edu.tr

Orman ve Av Dergisinin “2016 Yılı, Kasım–Aralık sayısında yayınlanan *“İstanbul’un Doğal Mirası Anıt Ağaçlar Adlı Kitap Üzerine Tür Teşhisi ve Yaş Saptama Bağlamında Kısa Bir Değerlendirme”* başlıklı makaleme ilişkin Sayın Prof. Dr. Ünal ASAN tarafından aynı derginin “2018 Yılı, Temmuz–Ağustos sayısında *“Prof. Ünal AKKEMİK’e Cevaplar”* başlığı altında bir makalesi yayımlanmıştır. 2016 tarihli adı geçen makalede işaret ettiğim bazı hususların “küçük hatalar olabilir” şeklinde değerlendirilmesi ve önemsiz gibi vurgulanması üzerine okuyucularımızın da affına sığınarak aşağıdaki açıklamaları sizlerle paylaşmak istiyorum.

Sayın Prof. Dr. Ünal ASAN’ın bazı sayfalarındaki yanlışlıkların “Ağaç sayısının çokluğu, tespiti yapan personelin farklı mesleklerden oluşu, deneyimlerinin eksiklikleri ve baskı hatalarından” kaynaklandığını ve gelecek baskıda düzeltilebileceği ifadeleri, kitap için yapmış olduğum değerlendirmenin gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda daha önceki değerlendirmelerime ek olarak aşağıda belirtilen hususlar, tartışma

konusunun, 5500 ağaç ölçümü içerisinde birkaç küçük hata değil, yaklaşımda sistematik bir problem olduğunun kanıtıdır. O nedenle, bu hataların da dikkate alınarak gerekli düzeltmelerin yapılması, ilgili kitabın gelecek baskısı için çok daha yararlı olacak ve bilime katkı sunacaktır.

1. Sayın Prof. Dr. Ünal ASAN, verdiği yanıtta, *hata olasılığının çok yüksek olduğunu, kışın çalışıldığını, birkaç küçük hatanın olabileceğini ve verdiğim bazı örneklerin de fotoğraflardan teşhis edilemeyeceğini* belirtmiştir. Burada sorgulanması gereken, birkaç hata değil yaklaşımdır. Çünkü;

a) Tür teşhisiyle ilgili tartışmalı durumun birkaç küçük hata olmayıp, sistematik olduğunu gösteren çok sayıda örnek bulunmaktadır. Sayın Prof. ASAN, *“büyüme farklılıkları, yetiştirme ortamı koşullarının etkisi ve yaş”* gibi bazı durumlardan dolayı doğru çınarı ve Londra çınarını yaprak, gövde kabuğu ve meyveden ayırmanın mümkün olmadığını belirtmiştir. Bu açıklama, botanik açısından doğru değildir. Çünkü bu iki tür kışın dahi olsa gövde kabuğu ve meyvesinden kolaylıkla ayrılabilir. Bunların kuruyan ve yere düşen yapraklarından, ağaç üzerinde kalan meyvelerinin sayısından ve gövde kabuğundan her mevsim

teşhis yapılabilir. O nedenle teşhislerle ilgili olan bu değerlendirmeye katılmak mümkün değildir. Kaldı ki, tür teşhislerinde, yetiştirme ortamı koşullarından kaynaklı farklılıklar, biri doğal diğeri egzotik olan bu iki çınar türü için önemli bir ayrıntı değildir.

b) Sayın Prof. ASAN’ın özellikle Londra çınarının teşhisiyle ilgili açıklamalarından “Yaltırık, F. Efe, A., Uzun A. (1997). Tarih Boyunca İstanbul’un Park, Bahçe ve Koruları Egzotik ağaç ve Çalıları, İstanbul Büyükşehir Belediyesi İsfalt Yayınları” adlı eserden yararlanmadığı anlaşılmaktadır. Bu eserin 33-34. sayfasında bu tartışma detaylı olarak verilmiş ve İstanbul’daki egzotik çınarların Londra çınarı (*Platanus x acerifolia*) olduğu belirtilmiştir. *Platanus x hybrida*, *Platanus x acerifolia*’nın bir sinonimidir. *Platanus hispanica* ise henüz daha çözümlenmemiş ve kesin olarak kabul edilen bir tür değildir (www.theplantlist.org). Dolayısıyla Sayın Prof. Dr. ASAN’ın, çok daha güncel bilgileri içeren bu kaynağı incelemesi ve dünyadaki tüm bitki isimlerinin kabul ve sinonim durumlarını içeren ve botanik camiasında da geçerli olan www.theplantlist.org sitesini ziyaret etmesi, bundan sonraki değerlendirmeleri için

daha uygun olacaktır.

c) Diğer yandan Sayın Prof. Dr. ASAN, cevap yazısında Kayacık (1966)'ı referans göstererek, Londra çınarının ülkemize girişi ve dünyada ilk ortaya çıkışının tartışmalı olduğunu belirtmiştir. Buna karşın, Yaltırık ve diğ. (1997) tarafından İstanbul'daki egzotik çınar ağaçlarının *Platanus x acerifolia* (Londra çınarı) olduğu belirtilmiş ve bunların ülkemize ilk getirilişinin 1850'lerden sonra özellikle 1870'li yıllarda olduğunu ifade etmiştir. Aynı kitapta; ağacın kullanımındaki dönemsel değişimler de vurgulanmıştır.

d) Sayın Prof. Dr. ASAN, çınarın hibrit türü ile ilgili tartışmayı cevap yazısında, herhangi bir kaynağa dayandırmadan bana aitmiş gibi değerlendirmiştir. Oysa bu tartışma, orada da belirtildiği gibi tamamen Yaltırık ve diğ. (1997) sayfa 33-34'ten yararlanılarak yazılmıştır.

2. Servi teşhisiyle ilgili yapılan değerlendirmeler de teşhis açısından yeterli değildir. İstanbul'un tarihi mezarlıklarında bulunan ve yaşları 400-500 olan piramidal servi ağaçlarının dalları halen yukarı doğrudur. Burada karıştırılan husus dalların çıkış açısıdır. Piramidal servilerde dallar, dar açıyla çıkar ve bu şekilde kalınlaştığı için aşağıya eğilmez. Ancak bazen uç kısımlarında yana doğru eğilmeler olabilir; bu da ağacın tamamında değil, sadece bir kaç dalında görülebilir. Bu durum ağacın genel görünüşünü değiştirmez. Dallı servide ise dallar, daha başlangıçta yatay ve gövdeye dik olarak çıkar. Bunlarda aşağıya doğru eğilme olabilir. O nedenle, Anadolu

Yakas Cildi sayfa 254 ve 364 ile Avrupa Yakası Cildi sayfa 294'te verilen *Cupressus sempervirens* var. *horizontalis* teşhisleri yanlış olup, doğrusu *C. sempervirens* var. *pyramidalis*'dir. Ayrıca, Sayın Prof. Dr. ASAN, servileri iki tür olarak değerlendirdiğini belirtmiştir. Servilerin iki tür olarak değerlendirmesi makalemin hiçbir yerinde geçmemektedir. Servilerle ilgili olarak *C. sempervirens* var. *horizontalis* ve *C. sempervirens* var. *pyramidalis* olarak makalede geçmektedir. Bu yargıya nasıl ulaşıldığı anlaşılamamıştır.

3. Sayın Prof. Dr. ASAN'a, odun anatomisi ve polen analizleriyle tür düzeyinde teşhislerin bir kaç istisna dışında olanaksız olduğunu hatırlatmak isterim. Odun anatomisi ve polen teşhisleri ile sadece cins düzeyine inilebildiğinden bu değerlendirmenin burada yapılmış olması, teşhislerle ilgili hataların nedenlerini açıklamaktan uzaktır.

4. Sayın Prof. Dr. ASAN; Ağıl çınarı ile ilgili olarak belirttiğim üç önemli hatadan sadece biri üzerinde durmuş ve diğerleri ile ilgili görüş bildirmemiştir. İlki teşhisin yanlış olması, ikincisi yaşının 1377 olarak taban arazideki bir ağaç için oldukça yüksek verilmiş olması ve üçüncüsü de tahmini yaşın kesin bir rakamla ifade edilmesidir.

- Tür Londra çınarı değil, doğru çınarıdır.
- Yaş kesin bir rakamla verilmemelidir.
- Benim beyaz ok olarak belirttiğim kısım 6 m yukarısı değil, şişkinliğin bittiği noktadır. Şişkinliğin bittiği nokta Sayın Prof. Dr. ASAN'ın da olduğu fotoğrafta açık bir şekilde

ana gövde olarak görülmekte ve ağacın son halinde de ana gövdedir. Bir çınar ağacının çimlendikten sonra 4-5 m boya gelmesi hemen hemen 5-6 yılda gerçekleşmektedir. Eğer artım kalemi bu kısımdan alınırsa gerçek yaştan 5-6 yaş daha düşük bir rakam bulunmaktadır. O nedenle, tahminlerde yüzlerce yıla varan hatalar yerine 10-15 yıllık hata payıyla tahmin mümkün olmaktadır.

5. Sayın Prof. Dr. ASAN; 5500 adet yaşlı ağacın yaş tespitleriyle ilgili "yaş tahminleri, göğüs hizasında ölçülen çevreye göre hesaplanan çap grupları ile hızlı ve yavaş büyüyen türlere göre değişen tek bir katsayı (Yaş tahmin faktörü) ile çarpma sureti ile yapılmıştır. Böylece, yaş tespiti yapan teknik personel arasında standardizasyon sağlanmış ve gruplarda çalışan tüm personelin yaş tespitini aynı yol ve yöntemi kullanarak yapması olanaklı hale gelmiştir." Şeklinde bir açıklama yapmıştır. Bu yaş tespitleri birkaç küçük hataya değil, sistematik bir hataya yol açmıştır:

- Sayın Prof. Dr. ASAN, çevreye göre çap hesaplandığını belirtmiştir. Her iki ciltte de çevre ve çap değerleri karşılaştırıldığında, çevreden çap hesaplarının tamamen yanlış olduğu görülmektedir. Bu yanlışlık da sistematik bir hata olup bir yaklaşım sorununa işaret etmektedir. Daha önceki makalemde irdelenmeyen bu durum incelenmiş, her iki ciltte çevreye göre çap hesaplarının hemen hemen tamamında, "Çevre/π" formülü kullanıldığında kitapta verilenlerden farklı değerler hesaplanmıştır. Bazı değerler, aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo. Avrupa ve Anadolu Yakası ile ilgili ciltlerdeki ölçülen çevre ile çevreden çap hesabı. İlk sütunlardaki çap kitapta verilen, ikinci sütunlardaki çaplar ise çevre/ π 'den hesaplanan çaplardır.

Avrupa Yakası				Anadolu Yakası			
SAYFA	ÇEVRE (cm)	ÇAP (cm)	ÇAP(Çevre/ π)*	SAYFA	ÇEVRE (cm)	ÇAP (cm)	ÇAP(Çevre/ π)*
93	1244	252	396	101	640	175	204
96	874	205	278	117	605	139	193
97	677	128	216	119	520	140	166
111	700	169	223	120	550	90	175
112	708	189	225	121	470	106	150
114	708	189	225	125	420	94	134
127	734	150	234	126	892	210	284
128	600	146	191	127	1025	217	326
130	279	66	89	128	887	217	282
133	735	212	234	129	990	211	315
137	701	196	223	130	800	208	255
167	729	188	232	139	774	171	246
169	585	98	186	142	595	129	189
170	521	137	166	145	684	194	218
171	607	150	193	147	650	130	207
217	667	155	212	151	780	134	248
219	516	121	164	163	940	195	299
221	822	164	262	169	720	140	229
232	986	171	314	171	1025	165	326
234	558	107	178	173	940	224	299
235	843	248	268	174	804	189	256
255	724	204	231	239	1280	296	408
256	1146	295	365	249	782	134	249
257	976	212	311	250	648	137	206
260	712	204	227	251	648	162	206
262	966	247	308	252	768	129	245
271	868	226	276	253	742	161	236
289	880	202	280	297	694	194	221
291	1448	305	461	303	923	140	294
295	514	133	164	315	1010	167	322
298	942	186	300	323	948	155	302
299	751	191	239	325	1010	167	322
300	791	185	252	326	1190	177	379
313	706	170	225	341	940	256	299
366	800	150	255	360	625	131	199
390	650	166	207	368	740	138	236
391	555	138	177	369	835	158	266
395	820	133	261	395	728	160	232
397	631	175	201	397	610	153	194
398	924	260	294	399	710	146	226
410	703	175	224	414	820	157	261
418	995	165	317	421	1030	201	328
428	1045	318	333	425	760	197	242
429	1753	459	558	433	834	191	266
435	842	207	268	443	662	169	211
439	781	65	249	448	760	164	242
500	528	136	168	455	940	209	299

*) Bu değer kitaptaki çap değerleriyle karşılaştırmak üzere, sayın Prof. ASAN'ın belirttiği yöntem kullanılarak hesaplanmış ve kitaptaki çap değerleriyle karşılaştırıldığında aynı ağaçlar için farklı çap değerleri bulunmuştur.

b. Sayın Prof. ASAN, yaş tahmini için her ağaç türüne göre bir katsayı uygulandığını belirtmektedir. Bu katsayının, yaşı bilinen ağaçlarda ne denli farklı sonuçlar verdiği aynı kitapta görülebilmektedir. Örneğin, yaşı bilinen ağaçlardan 1950'de tohumu getirilen bir ağaca, katsayıya dayanarak 417 yaşı verilmesi (Avr. Yak. S.419), 1966'da fidanı dikilen bir ağaca 256 yaşı verilmesi (Avr. Yak. S.424), bir kökten çok sayıda gövde halinde çıkan kayın ağacında tüm gövdelerin etrafından çevre ölçülerek tek bir ağaçmış gibi değerlendirilmesi ve 100 yaşında bile olmayan kayın ağacına 670 yaşı verilmesi (Avr. Yak. S.439), aynı şekilde porsuk ağacına 267 yaşı verilmesi (Avr. Yak. S.433), tabandan iki gövdeli çınar ağacına 1045 cm çevre ve 811 yaşı verilmesi (Avr. Yak. S.428), aynı şekilde iki gövdeli meşe ağacına 585 cm çevre ve 362 yaşı verilmesi (Avr. Yak. S.168) katsayının da denetlenmesi gerektiğini göstermektedir. Sayın ASAN'ın metninde, bu tür yanlışları küçük hatalar olarak belirtmesi ormancılık kamuoyunu takdirine bırakılmıştır.

c. Kitaptaki ağaç çevresi ölçüm verileri incelendiğinde, tabandan iki-üç ya da daha fazla gövdeye sahip ağaçlarda, tüm gövdeleri tek bir ağaç gibi değerlendirerek tek bir çevre ölçüldüğü görülmektedir (Örnek: Avr. Yak. S.168, 428, 433, 439...). Dipten tek görünen ancak iki-üç ya da daha fazla sayıda genç ağaçtan oluşan bir ağaç kümesinde, tek bir çevre ölçümünün çapa oranlanmasıyla doğal olarak gerçekten çok daha yüksek yaşlar hesaplanacaktır. Bu durum da

ciddi sistematik bir hata olarak değerlendirilmelidir.

d. Sayın Prof. Dr. ASAN'ın; *"Teşhis hatalarını düzeltmenin en iyi yolu, Sayın AKKEMİK'in şüphe ettiği ağaçları gruplara ayırarak Orman Mühendisliği ve Peyzaj Mimarlığı bölümü öğrencilerine "Bitirme Ödevi" olarak vermesi ve kendi kontrolünden geçtikten sonra düzeltilmesi gereken ağaçları Park, Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı yolu ile Anıtlar Kuruluna liste halinde göndermesidir"* şeklinde bir değerlendirmesi olmuştur. Bu konuyla ilgili de Sayın Prof. ASAN'ın önerisine katılmam mümkün değildir. Gerçek bir bilim insanının görevi bilimsel çalışmalarda gördüğü yanlışlıkları ifade etmek ve düzeltilmesini önermektir. Bu esası benimseyen bir bilim insanı olarak öğrencilerime bu konuyu vermek yerine, Sayın Prof. ASAN'a başka bir öneride bulunmak isterim. Sayın Prof. ASAN, bu danışmanlık hizmeti için herhangi bir ücret almış ise bu ücretin bir kısmını öğrencilere ya da yeni mezun orman mühendislerine ödeyerek şüpheli olan teşhis ve yaş tespitlerini kontrol ettirmesidir.

e. İlk değerlendirmede olmayan bir diğer yanlışlık da Pikan cevizi (*Carya illinoviensis*) ile ilgilidir. Bu ağaç türünün ülkemize ilk getirilişi 1953 yılıdır (<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/batem/Belgeler/Kutuphane/Teknik%20Bilgiler/pikan%20cevizi%20yetistiriciligi.pdf>) ve iyi toprak koşullarında hızlı gelişmektedir. Avrupa Yakasına ait kitaptaki Küçükçekmece bölümünde bu ağacın yaşı 188 yıl olarak verilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sayın Prof. Dr. ASAN'ın cevaplarına karşılık tarafımdan hazırlanan yanıtlar ve değerlendirmeler yukarıda detaylı bir şekilde verilmiştir. Sonuç olarak,

- Yaşı 150-160'ın üzerinde verilen tüm Londra çınarı ağaçlarının teşhislerin yeniden kontrol edilmesi;
- Başta bu Londra çınarları olmak üzere, tüm yaş tespitlerinin yeniden kontrol edilmesi;
- Çevreden hareketle hesaplanan çapların tamamının tekrar gözden geçirilmesi ve buna istinaden de yaşların yeniden belirlenmesi
- Yaş tespiti için kullanılan katsayının tekrar irdelenmesi
- Tabandan iki ya da daha fazla gövdeli ağaçlarda çevre ölçümlerinin yeniden yapılması
- İstanbul'un park, koru ve bahçelerindeki ağaçlarla ilgili herhangi bir çalışmada Yaltırık ve diğ. (1997) tarafından yazılan kitabın kaynak olarak dikkate alınması topluma sunulan bilgilerin daha sağlıklı ve güvenilir olması açısından önem taşımaktadır.

Bu tespit ve değerlendirmelerimiz ormancılık mesleğine yeni girmiş ve girecek olan öğrencilerimizin belirtilen hataları yapmaması amacıyla sizlerin bilgisine sunulmuştur. Bu tartışma, ormancılık mesleğinin en temel konuları olan ağaç tür tespiti, çap ölçümü ve yaş belirlenmesinin ne kadar önemli olduğunun vurgulanması imkânını sağlamış olup bu olanağı sağlayan Sayın Prof. Dr. Ünal ASAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Saygılarımla,

Anıt Ağaçların Yaş Tespitinde Uygulanan Yöntemler, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Prof. Dr. Ünal ASAN

asanunal@istanbul.edu.tr

1.GİRİŞ

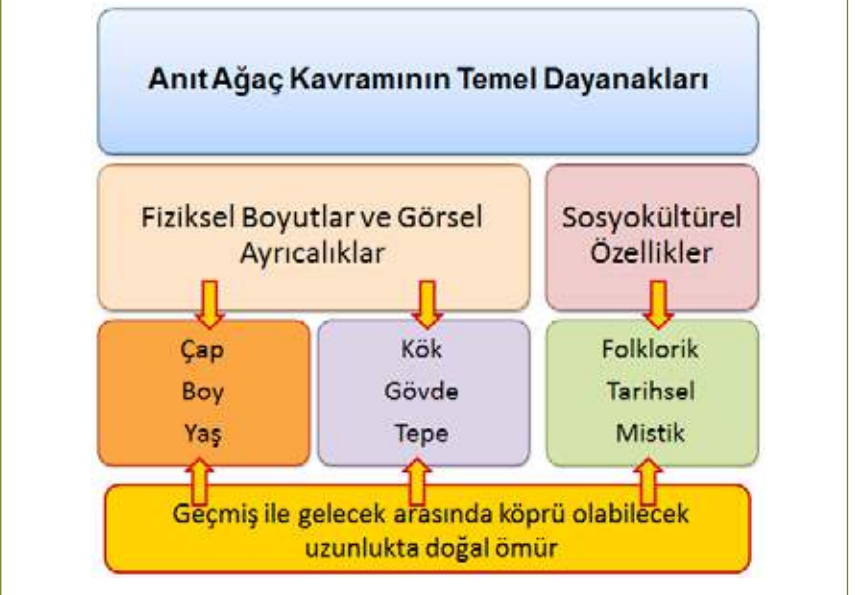
Teknik ve bilimsel açıdan anıt ağaç: *yaş, çap ve boy itibarıyla kendi türünün alışılmış ölçüleri üzerinde boyutlara sahip olan; kök, gövde ve dal yapısı itibarıyla eşsiz ve ilginç görünüm sergileyen; yöre folklorunda, kültür ve tarihinde özel yeri bulunan; geçmiş ile günümüz, günümüz ile gelecek arasında iletişim sağlayabilecek uzunlukta doğal ömre sahip olan ağaçlardır* (ASAN 1987; 1991)

Bu tanıdan da anlaşılacağı üzere, “Anıt Ağaç” kavramının iki grup bileşeni ve bir de temel koşulu bulunmaktadır. Bunlardan; çap, boy ve yaş gibi fiziksel boyutlar ile her bir anıt ağacın kök, gövde ve dallarında insan eli, ya da böcek ve mantar gibi hastalıklar nedeniyle zaman içinde ortaya çıkıp şekillenen, toplum belleğinde aynı imgeyi çağrıştıran ve dünyada bir başka benzeri bulunmayan kendine özgü oluşumların sergilediği ilginç ve görsel ayrıcalıklar gibi ölçülüp gözle görülebilen somut bileşenler birinci grup bileşenlerdir. Tarihsel süreç içinde ağacın bulunduğu yerde tanıklık ettiği toplumsal olaylar, ya da kendisine atfedilen mistik veya folklorik nedenlere dayalı sosyokültürel özellikler

gibi soyut bileşenler ikinci grup bileşenlerdir. Bu iki grup özellikten en az birisi veya birkaçına birden sahip olan bir ağacı, anıt saymanın temel koşulu ise ilgili adayın doğal ömür itibarıyla geçmiş ile

gelecek arasında köprü olabilecek uzunlukta yaşam süresine sahip olmasıdır. Ağaçları anıt yapan bileşenlerin birbiri ile ilişkileri Şekil 1 de gösterilmiştir.

Şekil 1: Anıt Ağaç kavramının bileşenleri ve birbiri ile ilişkileri

Görüldüğü üzere yaş; hem anıt ağaç kavramının çok önemli bir dayanağı, hem de bir ağacı anıt saymanın temel koşuludur. Bu açıklamalar, anıt ağaçlarda yaş tespiti konusuna girmeden önce tespiti yapılacak hususun çok iyi kavranması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Genel anlamda yaş; bir canlının doğum ve ölüm tarihleri arasında geçen zaman aralığıdır. Ağaçlarda yaş denildiğinde bu bağlamda anlaşılması gereken ise tohumun topraktan çıkıp ilk filizi verdiği yıl ile kambiyum faaliyetlerini sonlandırıp kurumaya başladığı yıl arasında geçen zaman dilimidir.

Ancak, bu zaman dilimi ilgili ağacın canlı kaldığı süredir. Kimi ağaçlar, ölü dokuları içinde biriken yağ ve reçinelerden ötürü öldükten sonra dahi dikili ya da devrik halde çok uzun bir süre daha çürüyüp dağılmadan kalabilmektedir (Şekil 2).

Şekil 2: Yaş tespitine konu olabilecek devrik ve dikili ölü ağaçlar

O halde yaş nedir? Anıt ağaçlarda yaş denildiğinde hayati faaliyetleri kısmen ya da tamamen hala devam eden canlı bir ağaçtaki yaşı mı, yoksa ölü dahi olsa, enkaz halindeki gövdesi hala mevcut olan bir kalıntının yaşını mı anlamak gerekecektir. Bu iki farklı durum için verilecek cevap, tespiti yapılacak ağacın durumuna göre değişeceği için, hangi yaşın bilinmek istendiğinin baştan belirtilmesi hem istenen cevabın doğru verilmesi ve hem de yaş tespitinde uygulanacak yöntemin seçilmesi yönlerinden büyük önem arz etmektedir. Çünkü yaş tespitinde uygulanacak herhangi bir yöntemi her koşulda uygulama olanağı bulunmamaktadır.

Bu çalışmada anıt ağaçların yaş tespitinde kullanılan yöntemler açıklanarak, uygulamada karşılaşılan sorunlar ve bunların çözümünde uygulanacak yöntemlere yer verilecektir. Bu amaçla önce çeşitli araştırmacıların yaptığı tespitlere kısaca değinildikten sonra kimi tespitlerin anormallğine dikkat çekilerek bu anormalliğin olası nedenleri tartışılacaktır.

2. ANIT AĞAÇLARDA YAPILAN YAŞ TESPİT ÖRNEKLERİ

Anıtsal nitelikli ağaçların yaşı ile ilgili olarak yurt içi ve dışında yapılan tespitler incelendiğinde, hem tespit miktarlarının ve hem de tespitte uygulanan yöntemlerin çok farklı oldukları görülmektedir. Örneğin, yıllık halka analizleri ile 4112 yıl olarak saptandığı belirtilen yaşların, radyo-karbon (C^{14}) metodu ile 9500 yıla kadar götürüldüğü gözlenmektedir. Diğer taraftan dünyanın en kalın ağaçlarının kesilen dip kütük yüzeylerinde yıllık halkaların sayılması ile doğrudan belirlenen yaşı 3200 yıl civarında olduğu anlaşılmaktadır. Yurdumuz ormanlarında, orman dışındaki kırsal alanlarda ve yerleşim birimlerindeki anıtsal nitelik taşıyan çok yaşlı ağaçlarda değişik araştırmacılar tarafından saptanan, yapılan yaş tahminleri Tablo 1 de verilmiştir.

Tablonun incelenmesiyle de anlaşılacağı üzere, yurdumuzdaki anıt ağaçlarda saptanan tahmini yaşlar 290-4112 yıl arasında değişmektedir. Hiç kuşku yok ki bu

farklılık üzerinde en etkili faktör, ağaç türü ve çaplar arasındaki büyüklük farkıdır. Ancak, ölçümleri yapan araştırmacıların uyguladığı yöntemler ile yaş ölçümü konusundaki kişisel bilgi ve deneyimlerinin de bu farklılık üzerinde önemli rolü olduğu hiçbir zaman unutulmamalıdır. Anıt ağaçlarda yaş tespiti amacıyla kullanılan yöntemlerin temel dayanakları ile uygulamada karşılaşılan sorunlar bir sonraki başlık altında açıklanmıştır.

Tablo 1: Yurdumuz anıt ağaçlarında yapılan bazı yaş tahminleri

Ağaç Türü	Konumu	Göğüs Çapı (m)	Tahmini Yaş (Yıl)	Kim Tarafından, Hangi Yöntemle
Sedir	Antalya-Elmalı	2,49	1110	Asan, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.*
Sedir	Alanya-Eskibağ	2,07	985	Güzenge, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Sedir	Antalya-Kaş	1,10	455	Anonim, Kes. Yüz. Doğ. Yıl. Hal. Say.**
Ladin	Artvin-Borçka	1,52	625	Anonim, Kes. Yüz. Doğ. Yıl. Hal. Say.
Ladin	Gümüşhane-Torul	2,25	850	Asan, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Ladin	Gümüşhane-Torul	1,65	700	Asan, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Servi	Denizli-Sarayköy	2,08	1060	Yeşil, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Servi	Marmaris-Bayırköy	2,00	1500	Asan, Yaş/Çap İlişkisi ile tahmin
Servi	Mersin-Aydıncık	1,17	585	Özçelik, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Ardıç	Tarsus-Namrun	2,07	1065	Öztan, Yaş/Çap İlişkisi ile tahmin
Ardıç	Elmalı-Tekkedere	3,40	1000	Boydak-Asan, Yaş/Çap İlişkisi ile tahmin
Ardıç	Serik-Akbaş	1,59	880	Güzenge, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Karaçam	Denizli-Çameli	1,80	800	Öztan, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Karaçam	Denizli-Eskere	1,78	740	Asan, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Karaçam	Alanya-Eskibağ	1,53	665	Güzenge, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Kızılçam	Gaziantep-Kilis	1,46	385	Güzenge, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Kızılçam	Antalya-Gazipaşa	110	590	Demir, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Kızılçam	Fethiye-İncirköy	110	290	Asan, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Porsuk	Zonguldak-Alaplı	2,55	1000	Güzenge, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Porsuk	Zonguldak-Alaplı	2,93	1600	Güzenge, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Porsuk	Zonguldak-Alaplı	-	4112	Oktan, Laboratuvarında yıllık halka analizi
Zeytin	Bodrum-Konacık	2,35	1100	Asan, Yaş/Çap İlişkisi ile tahmin
Zeytin	Mersin-Mut	-	1300	Anonim, Bilinmiyor
Zeytin	Manisa-Kırkağaç	-	1650	Anonim, Bilinmiyor
Çınar	Bursa-İznik	4,74	1425	Asan, Yaş/Çap İlişkisi ile tahmin
Çınar	İzmir-Bayındır	5,22	1300	Batur, Yaş/Çap İlişkisi ile tahmin
Çınar	İstanbul-Sarıyer	390	1463	Anonim, Yaş/Çap İlişkisi ile tahmin
Kestane	Akseki-İbradı	3,12	540	Asan, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Kestane	Sakarya-Akyazı	2,30	450	Şefik ve Ark. Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Kestane	Akseki-İbradı	2,30	450	Asan, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Kayın	Ordu-Çambaşı	1,78	720	Güzenge, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Kayın	Trabzon-Of	2,06	300	Gül-Gümüş-Yavuz, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Kayın	Giresun-Bulancak	2,12	305	Asan, Dip kütükte yıllık halka sayımı
Meşe	Bolu-Saççılar	2,78	1000	Asan, Yaş/Çap İlişkisi ile tahmin
Meşe	Bolu-Mengen	3,09	1000	Asan, Yaş/Çap İlişkisi ile tahmin
Meşe	Çankırı-Yapraklı	4,49	400***	Asan, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Dişbudak	Samsun-Bafra	126	200	Irmak, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Dişbudak	Bafra-Alaçam	124	135	Irmak, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.
Dişbudak	Samsun-Alaçam	148	300	Güzenge, Art. Kal. Yıl. Hal. Say.

* Artım Kaleminde Yıllık Halka Sayımı

** Kesit Yüzeyinde Doğrudan Yıllık Halka Sayımı

*** Dipten Üç Çatal

3. ANIT AĞAÇLARDA YAŞ TESPİT YÖNTEMLERİNİN TEMEL DAYANAKLARI

Yaş tespit amacıyla uygulanan yöntemler incelendiğinde temel dayanaklar itibarıyla altı farklı yaklaşımın söz konusu olduğu anlaşılmaktadır (ASAN 2016; ASAN 2017 s.54-55).Bunlar:

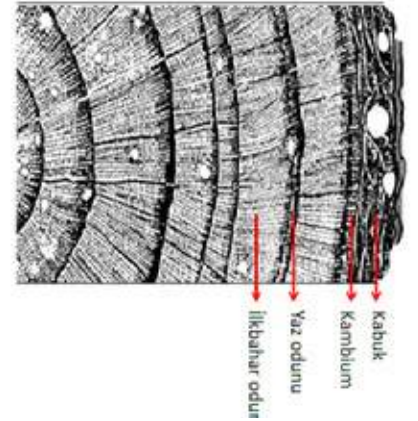
- Doğrudan yıllık halka sayımına dayalı yaklaşım
- Ortalama yıllık halka genişliğine dayalı yaklaşım ya da diğer adı ile oransal yaklaşım
- Yaş-Çap ilişkisi ya da Yaş Çevirme Faktörü (YÇF) yardımı ile yaş tahmini
- Radyokarbon metodu ile yaş tayini
- Tarihsel binaların yapım tarihlerini kullanarak yapılan yaş tahmini
- Antik ören yerlerinde çıkartılan arkeolojik bulguları tarihlendirme ve kıyaslama yolu ile yaş tahminidir (Şekil 3).

Her bir yöntemin uygulama esasları aşağıdaki alt başlıklar içinde açıklanmıştır.

3.1- Yıllık halka sayımına dayalı yaklaşım

Ülkemizin içinde yer aldığı ılıman iklim kuşağında ağaçlar çap ve boy itibarıyla büyümelerini, adına vejetasyon ya da yeşerim dönemi dediğimiz bir zaman diliminde gerçekleştirir. Ağacın bulunduğu enlem derecesi ve denizden yüksekliğe bağlı olarak uzunluğu değişen bu zaman dilimi ülkemizde ortalama 15 Martta başlayıp 15 Kasımda biter. 15 Martta ağacın kabuğu altında bulunan kambium dokusu içeri doğru odun, dışarı doğru kabuk dokusu oluşturur. Odun dokusu iki farklı yapıda oluşur. Önce geniş beyaz renkli ve az yoğunluktaki ilkbahar odunu, sonra da dar ve koyu renkli yaz odunu meydana gelir (Şekil 4). Yıllık çap gelişimi, bu iki odun halkasının toplamı halinde ortaya çıkar (KALIPSIZ 1982, s. 42-44).

Yıllık halka kalınlığının gövde kesiti üzerindeki değişimine baktığımızda hem ilkbahar ve yaz odunlarının yıllık halka içindeki paylarının ve hem de toplam halka genişliğinin merkezden dışa doğru değiştiği görülmektedir. Bu değişim üzerinde etkili olan faktörlerin yıllık hava hallerine, ağacın genetik özelliğine, yaşına ve komşu ağaçların durumuna bağlı olduğu anlaşılmaktadır (KALIPSIZ 1982, s. 49-50).

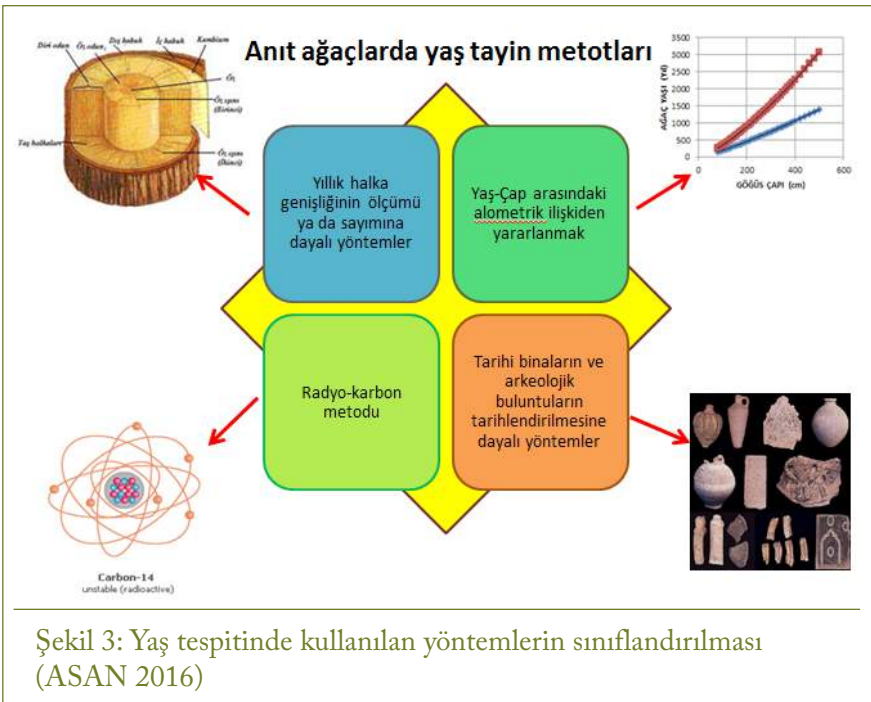

Şekil 4: Kabuk, kambium ve yıllık halkaların gövde kesiti üzerindeki dizilimleri (ASAN 2016)

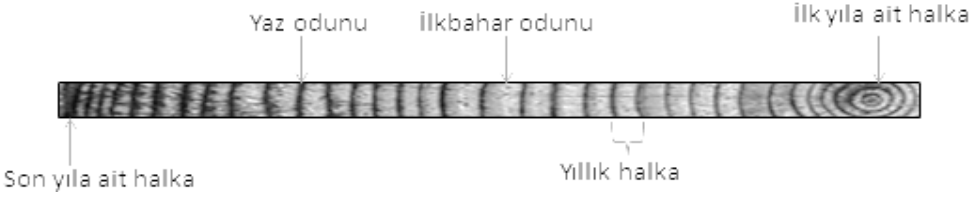
Yöntemin uygulaması iki odun halkasından sadece birisinin dıştan içe doğru sayılmasından ibarettir.

3.1.1- Yöntemin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar

1- Yöntemi uygulamanın birinci koşulu, **yıllık halkaların belirgin biçimde** seçilebilmesidir. İlkbahar ve yaz odunu renklerinin birbirine çok yakın olması, ya da vejetasyon dönemi dışındaki durgunluk süresinin çok kısa (10-20 gün) sürmesi halinde yıllık halkalar belirgin biçimde seçilememektedir. Birinci problem artım kalemlerini boyamak, ikinci problem çap yerine çevre artışı ölçmek suretiyle çözülmektedir

Şekil 3: Yaş tespitinde kullanılan yöntemlerin sınıflandırılması (ASAN 2016)

Şekil 5: Yıllık halka sayımı ile yaş tespiti için temel koşulları

2- Yöntemi uygulamanın ikinci koşulu, yıllık büyümenin vejetasyon dönemi içinde kesintisiz devam etmesi ve kuraklık veya don nedeniyle kayıp yıllık halka ya da aynı yıl içinde iki halka oluşmamasıdır. Kayıp halka durumunda yaş gerçeğinden az, çift halka durumunda fazla tahmin edilmektedir. Problem, 3-4 yönden alınan kalemlerin yıllık halkalarını karşılaştırarak çözülmektedir.

3- Üçüncü koşul, ağacın gövdesinin kovuk ve çürük olmaması ve ilk yıla ait halkanın gövde içinde ölü ve fakat sağlam odun halinde mevcut bulunmasıdır (Şekil 5).

3.2- Ortalama yıllık halka genişliğinin belirlenmesine dayalı oransal tahmin yöntemi

Yaş tespiti yapılacak gövdenin içi çürük ve boş olup ilk yıllara ait yıllık halkaların çok önemli bir bölümü mevcut değilse, yıllık halka sayımına dayalı yaklaşımı uygulamak mümkün olmamaktadır. Bu durumda yaş tespiti için ağacın tüm yaşamı boyunca ürettiği yıllık halkaların ortalama genişliğinden yararlanmak mümkün görünmektedir. Bu durumda ağacın gövdesinin parçalı olup olmamasına bağlı olarak iki farklı yol izlenebilmektedir.

3.2.1-Ortalama yıllık halka genişliğine dayalı yaklaşımın kovuk ve parçalı gövdelerde uygulanması

Yaş tespiti yapılacak gövdenin içi çürük ve boş olup ilk yıllara ait yıllık halkaların çok önemli

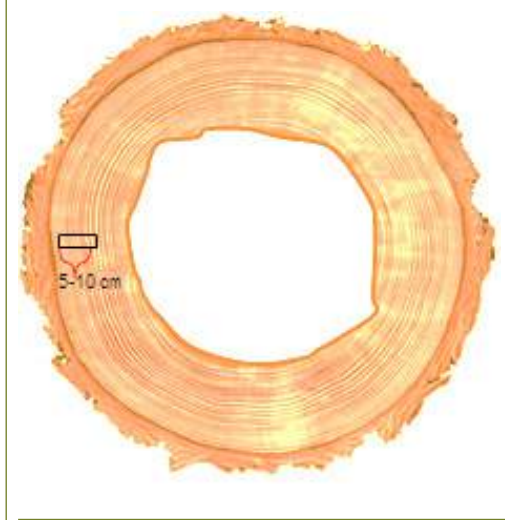
bir bölümü mevcut değilse, ağacın gövdesinin parçalı olup olmamasına bağlı olarak iki farklı yol izlenir (ASAN 2016).

Birinci durumda izlenecek yol; kabuk dokusunun hemen altındaki sağlam odun içinde 50-80 mm uzunluğunda bir kalem çıkartarak içindeki yıllık halka sayısını belirlemek ve kalem uzunluğunu bu sayı ile bölüp ortalama yıllık halka genişliğini hesaplamaktır. Elde edilecek sayı tek taraflı yıllık halka genişliği olacağı için ağacın yaşını belirlemek için yapılacak iş, ya ağacın kabuksuz yarıçapını doğrudan bu sayı ile bölmek, ya da tek taraflı hesaplanan ortalama halka genişliğini 2 ile çarpıp, kabuksuz çapı elde edilen bu sayı ile bölmektir (Şekil 6).

Sayısal örnek: Göğüs çevresi 510 cm, kabuk kalınlığı 2 cm olan bir ağacın 1.3 m yüksekliğinden çıkartılan 5 cm uzunluğundaki artım kalemi üzerinde 40 adet halka sayılmış olsa bu ağacın yaşı kaç yıl olacaktır.

İlk adım kabuksuz yarıçapın hesaplanmasıdır. Çevresi 510 cm olan ağacın kabuklu yarıçapı: $(510/3,14)/2 = 81,21$ cm; kabuksuz yarıçapı: $81,21 - 2,0 = 79,21$ cm veya 792 mm dir.

İkinci adım ortalama yıllık halka genişliğinin belirlenmesidir. 5 cm = 50 mm içinde 40 adet halka sayıldığına göre ortalama halka genişliği $50/40 = 1,25$ mm dir. Bu durumda ağacın yaşı: $792/1,25 = 634$ yıl olacaktır.

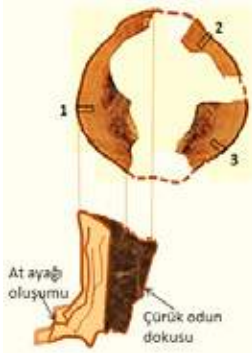

Şekil 6: Ortalama yıllık halka genişliği yardımıyla yaş tespiti için uygulanması

Bu bağlamda yapılan TÜBİTAK-TOGTAG-2703 Nolu Proje kapsamında 80 cm çapındaki bir porsuk ağacının gövdesinin son 25 cm'lik kısmında sayılan yıllık halka adedi 268 olarak sayılmıştır. Bölgedeki porsuk ağaçlarında ölçülen halka genişliklerinin 0,4-1,7 mm arasında değiştiği, yaşlı ağaçlarda 0,4 mm'ye kadar düşen halka genişliğinin genç ağaçlarda 1,7 mm'ye kadar çıktığı, genel ortalamanın 0,8 mm olduğu belirlenmiştir (AKKEMİK 2001).

İkinci durumda izlenecek yol; ağacın gövdesinin iki ya da daha fazla parçaya ayrılmış olması halinde uygulanır. Bu amaçla önce parçaların halindeki görülen ayrı gövdelerin aynı ağaca ait olup olmadıkları kontrol edilir. Bu kontrol, her bir ayrı gövdenin aynı daire ya da

elipse ait çember üzerinde bulunup bulunmadığına ve gövdelerin her birisinin çember dışında «at ayağı» oluşumuna, çember içinde çürük dokulara sahip olup olmadıklarına bakılarak yapılır. Ayırık duran gövdelerin aynı ağaca ait olduğu anlaşıldıktan sonra ağacın 1.3 m yüksekliğindeki çevresi ölçülür, mm cinsinden kabuksuz göğüs yarıçapı hesaplanır ve üç yerden alınan kalemlerin ortalama yıllık halka genişlikleri hesaplanarak, ağacın kabuksuz yarıçapı elde edilen bu ortalama ile bölünür (Şekil 7).

Şekil 7: Zaman içinde parçalanarak 2-3 ayırık gövdeye ayrılan tek gövdelerde ortalama yıllık halka genişliği yardımıyla yaş tespitinin uygulanması

Sayısal örnek: Göğüs çevresi 740 cm, kabuk kalınlığı 2 cm olan üç parça halindeki bir ağacın 1.3 m yüksekliğinden çıkartılan 5 cm uzunluğundaki 3 adet artım kalemi üzerinde sırasıyla 55, 53 ve 48 adet halka sayılmış olsa bu ağacın yaşı kaç yıl olacaktır.

İlk adım kabuksuz yarıçapın hesaplanmasıdır. Çevresi 740 cm olan ağacın kabuklu yarıçapı: $(740/3,14)/2 = 117,83$ cm; kabuksuz çapı: $117,83 - 2,0 = 115,83$ cm veya 1158 mm dir.

İkinci adım 3 adet kalemin ortalama yıllık halka genişliğinin

belirlenmesidir. $(50+53+48)/150 = 1,02$ mm dir. Bu durumda ağacın yaşı $1158/1,02 = 1135$ yıl olacaktır.

Yukarıdaki açıklamalara ilişkin gerçek bir örnek Şekil 8 de gösterilmiştir.

Yukarıda açıklanan her üç yöntem tek gövdeden ibaret olan anıt ağaçlarda yaş tespiti için uygundur. Tespiti yapılacak ağacın iki ve daha fazla gövdenin açık ya da gizli kaynaşması ile oluşan çatal veya oluklu bir yapı göstermesi halinde, yaş tespitinin başka hususları da dikkate alarak yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda karşılaşılan sorunların çözümleri için öncelikle 1-Çatal gövdelerin tek ağaca ait olup olmadıklarının tespiti, 2-Oluklu gövdelerde ana ve yan gövdelerin tespiti gerekmektedir. İlk anda tek gövde gibi görünen ve fakat iki ve daha fazla gövdenin kaynaşması ile oluşan çatal ağaçlarda veya gizli ya da açık biçimde oluklu gövde yapısına sahip ağaçlarda yaş tespiti yapılırken dikkate alınması gereken en önemli husus, önce ağacın gerçekte kaç gövdeden oluştuğunun ve ana gövdenin hangisi olduğunun belirlenmesi, sonra da artım kaleminin nereden alınacağına ve nasıl değerlendirileceğinin bilinmesidir.

Şekil 8: Dört parçaya ayrılmış tek gövdeli bir anıt zeytin (KKTC-Kalkanlı)

3.3- Yaş-Çap ilişkisi ya da Yaş Çevirme Faktörü (YÇF) yardımı ile yaş tahmini

3.1 ve 3.2 başlıkları altında açıklanan yaş tespit yöntemlerinden ilki mevcut yıllık halkaların toplam sayısının belirlenmesine, ikincisi ise ağacın o ana kadar oluşturduğu yıllık halkaların ortalama genişliğinin hesaplanmasına dayanmaktadır. Ağaçlarda büyüme; çap, boy ve hacim olarak tanımlanan fiziksel boyutlarda birbirini izleyen yıllarda oluşan yıllık büyüme miktarlarının toplamıyla ortaya çıkmaktadır. Buna göre bir ağacın herhangi bir yaştaki çapı, ilgili ağacın o yıla kadar oluşturduğu yıllık halka kalınlıklarının kümülatif toplamına eşit olmaktadır. Bir başka ifade

Şekil 9: Genç yaşlarda iken ayırık olup sonradan kaynaşan oluklu ve çoklu gövde oluşumları (ASAN 2016)

ile çap, her yıl oluşan yıllık halka genişliklerinin toplamından ibarettir. Bu toplam, a) ilgili ağacın genetik özelliklerinden kaynaklanan büyüme hızına, b) bulunduğu yerdeki yetişme ortamının kendisine sağladığı verim gücü olanaklarına, c) sağlığına ve d) yaşına göre değişmektedir. Büyümeyi etkileyen bu değişkenlerden yaş dışındakiler sabit tutulursa, her ağaçta yaş ilerledikçe çapın da büyüdüğü ve böylece yaş ile çap arasında doğal kanuniyetlerden kaynaklanan alometrik bir ilişki bulunduğu anlaşılmaktadır. Yaş ile çap arasındaki bu ilişkinin belirli bir katsayı ile ortaya konabilmesi, ya da matematiksel bir fonksiyona bağlanabilmesi halinde bir ağacın sadece çapını ölçmek suretiyle yaşını tahmin etmek üçüncü bir yol olarak karşımıza çıkacaktır (ASAN 2016; ASAN 2018 s.).

Günlük pratik çalışmalarda bu yaklaşımı iki farklı şekilde uygulamak mümkündür. Birinci yol, bu uygulamayı Yaş Çevirme Faktörü (YÇF) olarak ifade edebileceğimiz tek bir katsayı ile yapmak, ikinci yol ise elde yeteri kadar ölçümün varlığı halinde bu uygulamayı her ağaç türü için ayrı bir regresyon denklemi yardımı ile yapmaktır. Hiç kuşku yok ki, uygulaması çok kolay olan birinci yol ile yapılan tahmin kaba bir sonuç, uygulaması ayrı bir hesaplamayı gerektiren ikinci yol ile yapılan tahmin gerçeğe daha yakın bir sonuç verecektir.

3.3.1- Yaş Çevirme Faktörü (YÇF) yardımı ile yaş tahmini

Ağaçlarda sağlık sorunu zaman zaman ortaya çıkan ve kısa süre devam eden arazlar olup, anıtsal nitelik taşıyan ağaçlarda etkisi yok sayılabilecek bir değişken

niteliğindedir. Diğer taraftan, elde yeteri sayıda ölçü değeri yok ise, büyüme üzerindeki etkileri aynı yönlü olduğu için hem genetik özelliklerin hem de yetişme ortamı verim gücünün etkisini bir arada ele alıp ağaç türlerini önce “**ibrelili ve yapraklı**”, sonra da “**hızlı büyüyenler**” ve “**yavaş büyüyenler**” biçiminde dört sınıfa ayırmak mümkündür. Eldeki örnek sayısı daha da yetersiz ise bu sınıfları sadece hızlı ve yavaş büyüyenler olarak iki ana gruba ayırmak da mümkündür. Bu durumda YÇF ve göğüs çapına bağlı olarak yaş tahmin etmek için kullanılacak denklemi;

$Y = D_{1,3} \times YÇF$ ile tanımlamak mümkündür.

Denklemden Y tahmin edilecek yaş (yıl), $D_{1,3}$ göğüs hizasında ölçülen çevrenin 3,14 ile bölünmesiyle hesaplanan göğüs çapını (m), YÇF tür grubu ve göğüs çapına göre değişen yaş çevirme faktörünü (Boyutsuz) göstermektedir.

Yukarıda açıklanan bu yöntem

İstanbul İlindeki toplam 5500 adet anıt ve korunmaya değer ağacın yaş tespit çalışmalarında kullanılmıştır. Proje başlangıcında yaşların ayrıntısı 3.1 ve 3.2 başlıkları altında açıklanan yöntemler göre saptanması öngörülmüş ise de; a) bir bölüm ağacın özel mülkiyete konu alanlarda yer alması, b) ağaçların büyük bölümünün kovuk olması, c) özellikle bazı yapraklı ağaçlarda yıllık halkaların belirsiz oluşu nedeniyle çıkartılan karotlarda sayımların güvenli yapılamaması, d) ağaçlara burgu salma sırasında civar halktan gelen yoğun ve şiddetli tepkiler, yaş tespitinde bu yöntemlerden vaz geçilmesini gerektirmiştir. Proje ekibinin karşılaştığı bu sorunları çözmek amacıyla ağaçlar önce ibrelili ve yapraklı, sonra da hızlı ve yavaş büyüyenler olarak dört gruba ayrılmıştır. Fıstıkçamı ve Kızılçam hızlı büyüyen, diğer tüm iğne yapraklılar yavaş büyüyen gruba dâhil edilmiştir. İbrelili gruplarının çapa göre değişen YÇF leri aşağıda olduğu gibi belirlenmiştir (ASAN 2014).

Tablo 2: İbrelili ağaçların yaş tahmininde kullanılan YÇF nin çap basamaklarına göre değişimi

Çap Basamakları	Hızlı Büyüyenler	Yavaş Büyüyenler
	Kızılçam, Fıstıkçamı	Diğer Tüm İbreliler
100 cm çapa kadar	2,50	2,70
101 – 150 cm arası	2,70	3,00
151 cm ve daha büyük	3,00	3,50

Buna göre:

Göğüs çapı 120 cm olan bir Kızılçamın tahmini yaşı $120 \times 2.70 = 324$ yıl;

Göğüs çapı 120 cm olan bir Servinin tahmini yaşı $120 \times 3.00 = 360$ yıl olacaktır.

İğne yapraklı ağaçların yaş tahminlerinde kullanılan bu katsayılar, daha önce yapılan yaş tahminleri ve bu proje sırasında alınan artım kalemleri ile doğal ormanlarda alınan artım kalemleri yardımıyla belirlenmiştir.

Yapraklı ağaçların yaş tahmininde uygulanan YÇF ler de, ibrelilerdekine benzer biçimde belirlenmiştir. Bu amaçla kullanılacak katsayılar aşağıdaki tabloda verilmiştir (ASAN. 2014).

3.3.2- Yaş-Çap ilişkisi yardımı ile yaş tahmini

Ağaçlarda göğüs çapına bağlı olarak yaşları doğrudan tahmin etmek de mümkündür. Bu bağlamda bir çalışma Köse ve Güner tarafından 50 adet zeytin ağacından sağlanan verilere dayanılarak yapılmış ve oluşturulan yaş çap ilişkisi denklemi $Yaş = 0,3808 \cdot \text{ÇAP}(\text{Kbz}) + 6,5517$ olarak elde edilmiştir (KÖSE ve GÜNER 2015). Göğüs çapı 1430 mm, çift kabuk kalınlığı 20 mm olan bir ağacın yaşı: $YAŞ = 0,3808 \cdot (1430 - 20) + 6,5517 = 543$ yıl olarak tahmin edilmiştir.

3.4- Radyo-Karbon Metodu ile Yaş Tespiti

Bitkiler, yaşamları boyunca yaptıkları fotosentez sırasında topraktan aldıkları besinlerle birlikte havadan karbonun 14 numaralı izotopunu da alır. Bu izotop, ortalama 100 yıl içinde bozularak 12 numaralı karbon izotopuna dönüşür. Karbonun 14 numaralı izotopu radyoaktif olan kararsız karbon izotopu; 12 numaralı izotopu ise radyoaktif olmayan kararlı karbon izotopu olarak anılır.

Canlı ağaçlar fotosenteze devam ettiği sürece içlerindeki C^{14} miktarı sürekli sabit kalır. Ölüm anında C^{14}/C^{12} oranı her canlı için aynıdır. Ölüm sonrasında fotosentez olayı durduğu için C^{14} alımı da durur ve bozulum devam ettiği için C^{14} miktarı sürekli azalır. Ölü bitkisel kütle içindeki C^{14} miktarı, adına «yarılanma süresi» denilen 5734 yıl içinde ağaç canlı iken ki sahip olduğu miktarın yarısına iner.

Radyo-karbon metodunun temeli, yaşı ölçülecek bitkisel kütle içinde ölçülen C^{14} ve C^{12} miktarlarının birbirlerine oranı (C^{14}/C^{12}) na ve

Tablo 3: Yapraklı ağaçların yaş tahmininde kullanılan YÇF nin çap basamaklarına göre değişimi

Çap Basamakları	Hızlı Büyüyenler	Yavaş Büyüyenler
	Çınar, Dişbudak, Atkestanesi	Diğer Tüm Yapraklılar
100 cm çapa kadar	1,20	1,60
100 - 150 cm arası	1,40	1,75
151 – 200 cm arası	1,60	2,00
201 – 250 cm arası	1,85	2,30
251 – 300 cm arası	2,15	2,70
301 – 350 cm arası	2,55	3,20
351 cm ve daha büyük	3,00	3,75

Buna göre:

Göğüs çapı 120 cm olan bir Çınarın tahmini yaşı $120 \times 1,40 = 168$ yıl;

Göğüs çapı 190 cm olan bir Meşenin tahmini yaşı $190 \times 2,00 = 380$ yıl olarak tahmin edilecektir.

Yapraklı ağaçların yaş tahminlerinde kullanılan bu katsayılar, daha önce yapılan yaş tahminleri ve bu proje sırasında alınan artım kalemleri yardımıyla belirlenmiştir.

yarılanma süresine dayanır. Ölü ağaçlarda C^{14}/C^{12} oranı sürekli azalır. Bitki ne kadar önce ölmüş ise içerdığı C^{14} miktarı o kadar az olacağı için bu metot asıl olarak fosillerin, arkeolojik ve antropolojik kalıntıların yaşlarının belirlenmesinde kullanılır (ASAN 2017 s. 55).

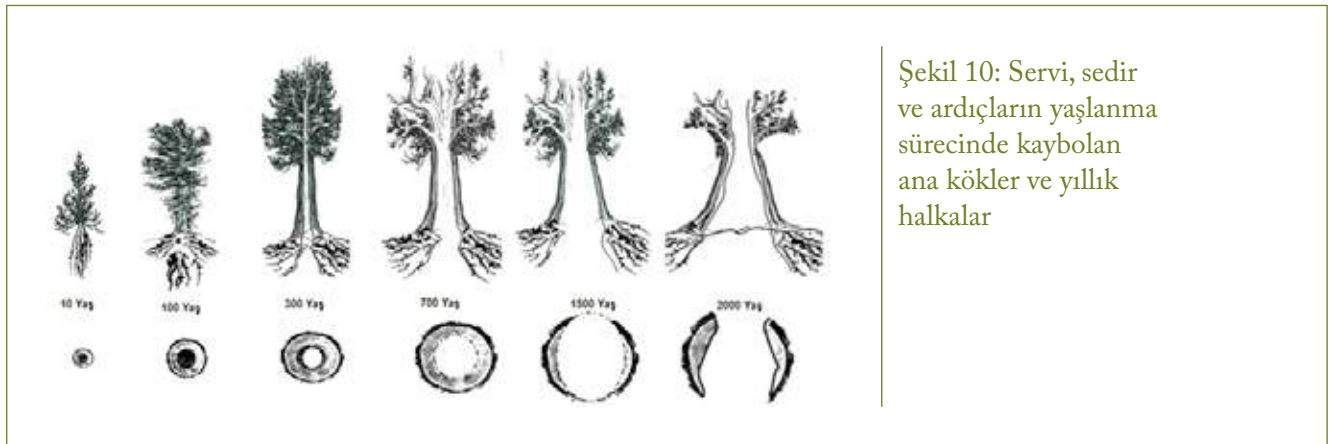
Radyo-karbon metodu ile yaş tayini için ikisi sabit katsayı, birisi özel laboratuvarlarda çok özel mikroskoplar altında sayılabilen değişken olmak üzere, üç parametreye ihtiyaç duyulmaktadır ki bunlar; 1) yaşı tayin edilecek örnek içindeki (C^{14}/C^{12}) oranı, 2) 5730 yıl olarak sabit kabul edilen yarılanma süresi, 3) dünya var olalı beri sabit olduğu var sayılan ve sayısal değeri -0,693 olarak kabul edilen atmosfer içindeki doğal (C^{14}/C^{12}) oranıdır. Yaş tayini bu parametreleri aşağıdaki denklemde yerine koymak suretiyle yapılmaktadır:

$$t = [\ln(C^{14}/C^{12}) / (-0,693)] * t_{1/2}$$

Denklemde $\ln(C^{14}/C^{12})$, örnek içindeki (C^{14}/C^{12}) nin doğal logaritmasını, -0,693 sabiti doğal atmosfer içindeki (C^{14}/C^{12}) oranını ve $t_{1/2}$ yarılanma süresi olan 5730 yılı göstermektedir. Örneğin,

örnekte ölçülen (C^{14}/C^{12}) oranı %35 olarak belirlenmiş ise tahmin edilecek yaş $t = [\ln(0,35) / (-0,693)] * 5730 = 8680$ yıl olacaktır.

Metot, güvenli bir sonucu yaşı 0-50 bin arasında değişen örneklerin yaşını tahmin etmek için uygundur. Metodun temeli canlı ağaçlarda C^{14}/C^{12} oranının değişmemesine dayandığı için, bu metot tamamı canlı odun dokularından oluşan bir ağacın yaşını tahmin etmeye uygun değildir. Ancak, C^{14} metodu ile yaş tayini yöntemini ya tamamen ya da kısmen ölü durumdaki dikili ağaçların, ölü olan kısımlarından çıkartılacak odun dokularına uygulamak elbette mümkündür. Şöyle ki; çok yaşlı ağaç gövdelerinin genç ve orta yaşlarda oluşan yıllık halkaları ve bu dönemlerde oluşan ana kökleri zaman içinde çürüyüp tamamen ortadan kalktığı için, yaşlı ağaçların gövdesi içi tamamen boşalmış kaval ya da boru haline gelir. Bu esnada, ilk oluşan ana kökler de çürüyerek toprağa karışır. Böyle durumda çok yaşlı ağaçlar yaşamlarını iç kabuk altındaki birkaç yıllık halkalar içinde mevcut canlı odun dokuları ve ana kök sisteminden ayrılıp tamamen bağımsız hale gelen yan kökler yardımıyla sürdürür (Şekil 10).

Şekil 10: Servi, sedir ve ardıçların yaşlanma sürecinde kaybolan ana kökler ve yıllık halkalar

Böyle durumlarda ağacın gövde eksenine en yakın olan bölümünden alınacak ölü odun dokusuna C^{14} metodu uygulandığı takdirde, alınan örneğin kaç yıl önce öldüğünü saptamak mümkün olur. Ancak, belirlenen zaman dilimi elbette ağacın yaşı değil, ölçümün yapıldığı tarihten geriye doğru örneğin alındığı yıllık halkanın canlılığını kaybettiği yıl sayısı olacaktır. Örneğin alındığı yer 250. yaşa ait yıllık halka ise, ağacın yaşını tahmin için C^{14} yöntemi ile belirlenen yıl sayısına 250 yıl daha eklemek gerekecektir. Örneğin alındığı yerin hangi yıla ait olduğunu saptamak için yapılacak iş ise ağacın o noktadaki iç boşluk çapını belirlemek ve o çapa karşı gelen canlı bir ağacın yaşını yukarıda açıklanan diğer yöntemlerden birisi ile tahmin etmektir. (Şekil 11).

sonuçlar vermesi, C^{14} metodunun dayandığı temel varsayımı tartışmalı hale getirmiş ve sonuçların güvenilirliğine gölge düşürmüştür. Bu durum, C^{14} metodunun ağaçlarda yaş tahmini için kullanılmasını sakıncalı hale getirmektedir (ASAN 2017 s.56).

C^{14} metodunun sakıncalarının giderek yaygınlaşması, konuyla ilgili araştırmacıları başka yöntemlere yöneltmiştir. Meriç bu bağlamda Optical Stimulated Luminescence (OSL) Işık Uyarlamalı Luminenaz Yöntemi ve Termo Luminenaz Yöntemi (TLD) olmak üzere iki farklı yöntemin öne çıktığını bildirmektedir (MERİÇ 2015).

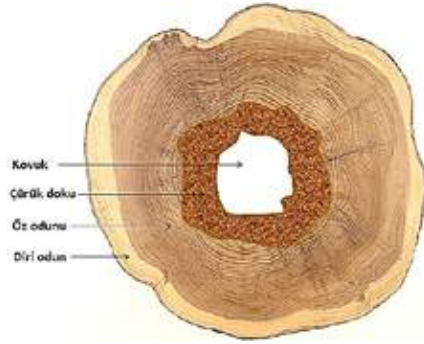
3.5- Tarihsel Binaların Yapım Tarihlerini Kullanma

Dünyanın hemen her yerinde cami, mescit, kilise, katedral, sinagog ve tapınaklar ile saray, kervansaray, külliye vb gibi binaların yapımı tamamlandıktan sonra bunların avlularına ağaç dikilmektedir. Böyle alanlarda bulunan görkemli ağaçların yaşı, binaların yaşı ile aynı olduğu için ağaçların yaşı bugünkü tarihten binaların yapım tarihleri çıkartılarak hesaplanmaktadır. Örneğin, Evliya Çelebi

Seyahatnamesinde verilen bilgilere göre, Hatay-Payas'daki Sarı Selim Camiinin yapım yılı 1574 tür. Avludaki anıt zeytin ağacının aynı yıl dikildiği varsayılırsa yaşının $2018-1574 = 444$ yıl olması beklenmelidir. Aynı yol izlenerek KKTC –Gazi Magosa'daki Lala Mustafa Paşa Camii avlusundaki Cümbez ağacı için verilen yaş ise 714 yıldır (ASAN 2016).

3.6- Kıyaslama Yolu İle Yaş Tahmini

Antik ören yerlerinde **çıkartılan** arkeolojik bulguları tarihlendirme ve elde edilen sonuçları bu yerler üzerindeki ağaçların yaşı ile **kıyaslayarak da yaş tahmini yapılabilmektedir**. Örneğin, KKTC'nin Kalkanlı Beldesi (Eski adı ile Kapouti) 'nde bulunan 2000 adet zeytin ağacından 400 adedinin yaşı, 400-800 yıl arasında tahmin edilmiştir. NATURA 2000 projesi çerçevesinde yapılan bu tahminlerde, zeytinlik içinde görülen ve **Sgraffito tekniğine** göre boyandığı anlaşılan seramik kırıklarının MS XIV –XV yüzyıla tarihlenmesiyle gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki örnek, Kral adı verilen ve yaşı bu yolla belirlenen 800 yaşındaki ağaca aittir. (ASAN 2016).

Şekil 11: C^{14} Metodu ile yaş tayini için örnek alım yerleri

Görüldüğü üzere C^{14} metodu sadece ölü ağaçların ölüm tarihini belirlemek amacıyla kullanılabilecek bir yöntemdir. En güvenilir sonuç, sadece ağacın birinci yaşına ait ölü odun dokusundan parça alınabilmesi halinde elde edilebilecektir. İç boşalmış ağaçlarda yaş tahmini için ikinci bir işlem gerekecektir. Kaldı ki; son zamanlarda yapılan yaş tahminlerinin tutarsız

Şekil 12: KKTC-Kalkanlı'da 800 yaşında bir zeytin ağacı

4-SONUÇ ve ÖNERİLER

Hiç kuşku yok ki; bulunduğumuz coğrafyayı vatan yapan, yaşanan ortak geçmişimizdir. Ortak geçmişimiz toplum belleğinde sürekli canlı tutan ise, tarihsel çağlar içinde yüzlerce olaya tanıklık eden doğal ve kültürel anıtlarımızdır. Anıtsal niteliğe sahip ağaçlar bu anlamda korunacak doğal mirasın en güzide öğeleridir. **Çünkü;** normal insan ömrünün 15-20 katı uzunluğunda yaşam süresine sahip olan bu ağaçlar, hem unutulmuş zamanların karanlık tüneli içinden süzülüp gelen 900-1000 yıllık hayatları boyunca tanık oldukları tarihsel olaylardan ve hem de zamanın kendilerine kazandırdığı görkemli görünüşlerinden ötürü, insan ruhu ve bilincinde önce merak ve hayranlık, sonra da takdir ve saygınlık duygusu uyandırır.

Yaş; birey ve toplum psikolojisi üzerinde etkisi en büyük olan anıtsallık kriteridir. Bu kriterin doğru ölçülmesi, bu psikolojinin sürdürülebilmesi açısından zorunlu görülmektedir. Yaş tespiti güvenilirliği, tespiti yapılacak ağacın kalıtsal özelliklerinden, gençleşme biçiminden ve yaşamı boyunca karşılaştığı böcek ve mantar arazları ile doğal afetlerin gövdesinde oluşturduğu kovuk ve çürüklüklerin şekil ve boyutlarına bağlı olarak değişen tespit yöntemlerine göre azalıp çoğalmaktadır. Yaş tespitinde kullanılan yöntemler yukarıda açıklanan koşullara göre farklılık gösterdiği için, uygulamada gözetilecek temel yaklaşım **önce hangi yaşı belirleneceğine karar vermek, sonra da en uygun yöntemi seçerek tespit prosedürünü tamamlamaktır.**

KAYNAKLAR

AKKEMİK, Ü. 2001: TÜBİTAK-TOGTAG-2703 Nolu Proje Raporu

ASAN, Ü.1987: Türkiye Ormanlarında Saptanabilen Anıt Nitelikteki Ağaçların Dünya'daki Benzerleriyle Karşılaştırılması. *İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt 37, Sayı 2 , Sf. 47 - 68.*

ASAN, Ü. 2014: *İBB Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nün Sorumluluk Alanında Bulunan Anıt ve Korunmaya Değer Ağaçların Tespit, Tescil, Ağaç Sağlığı ve Devrilme Risklerinin Belirlenmesi Projesi Teknik Raporu ve Ekleri.*

ASAN, Ü. 2016: Anıt Ağaçların Yaş Tespitinde Uygulanan Yöntemler, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *14 Aralık 2016 tarihinde Marmara Ormancılık Araştırma Enstitüsünde verilen konferans sunumu.*

ASAN, Ü. 2017: Mystical and holistic aspect of the monumental trees, and their importance for ecotourism. *Proceedings Book of International Symposium on New Horizons in Forestry (18-20 October Isparta-Turkey. Pp:50-58.*

KALIPSIZ, A. 1982: Orman Hasılat Bilgisi. *İ.Ü.Orman Fakültesi Yayınları No: 3052/328, 349 Sayfa*

KÖSE, N. ve GÜNER, H.T. 2015:Age identification of a sample of Montenegrin olive trees for registration. Final report for the project titled 130269 - "Enhancing the competitiveness of local SMEs in Montenegro through cluster development"

MERİÇ, N. 2015: Karbon 14 Metodu ile Yaş Tayini. Bildiri sunumu

Aramızdan Ayrılışının Kırkıncı Yılında Babam Orman Yük. Müh. M. Lütfi BÜYÜKYILDIRIM

Galip BÜYÜKYILDIRIM
İnşaat Yük. Müh.

Onuncu, yirminci, otuzuncu ölüm yıldönümlerinde Cumhuriyet Gazetesi'ne verdiğimiz duyurularla andık babamı. Yıllar aktı geçti; ölümünden iki ay önce doğan kızım Esin şimdi 40 yaşına geliyor, ben o zaman 25 yaşında bir mühendistim. Bu dünyadan 55 yaşında göçüp gidişinin kırkıncı yılında babamın çok sevdiği mesleğinin kadim yayın organı Orman ve Av Dergisinde anılması biz ailesi, sevenleri ve meslektaşları için çok anlamlı olacak, onun da ruhunu sevindirecektir.

Derginizde birçok yazıları yayınlanmış olan Lütfi Büyükyıldırım yaşasaydı şimdi 95 yaşında olacaktı ama o haliyle hiç düşünemiyorum babamı. Düşüncesiyle, çalışmalarıyla, yaşam biçimiyle her zaman gençti, genç öldü ve hep genç kaldı.

Şimdi tümü emekli olmuş bulunan son dönem genç çalışma arkadaşlarıyla, daha sonradan onu tanımış olanlarla Antalya'da görüşmekten, zaman zaman ormancılık ve orman ortamında bulunmaktan biz de ailece çok mutlu oluyoruz.

Ben 1950 doğumlu, 1973 İTÜ İnşaat Fakültesi çıkışlıyım ama babamın mesleği dolayısıyla inşaat mühendisliğinden önce

ormancıların dünyasına girdim; gözümü orada açtım. 4-5 yaşımdan başlayarak her şeyi değilse de ormancılıkla ilgili pek çok şeyi anımsıyorum. Bunda babamla birlikte geçen günlerimizin, onun anlattıklarının, yazdıklarının ve benim süregelen ilgimin etkileri vardır kuşkusuz. Örneğin Antalya Orman Baş Müdürlüğü'nün 1950, 60'lı yılları. Baş Müdür Şevket Taşkan, Galip Üntürk, ... Santralci Mehmet Ağa, Bahçıvan Canitez, ... Orman Dairesi'nin kamyonundan bozma yeşil, beyaz çizgili servis arabası, Manavgat'ın atlı servis arabası, Dursunbey'in dekovilleri, ... gibi. Bunları ancak 1930-40 doğumlu orman mühendisleri anımsayabilir ama ben bu konuda 15-20 yıl avantajlıyım. Bu yazıya biraz da buna güvenerek girişebildim.

Başta babamın bu gün yaşayan sınıf ve meslek arkadaşları olmak üzere, onların yakınlarına, eş ve çocuklarına, eski, yeni; tüm ormancılara içten saygı ve sevgilerimi, sağlıklı uzun ömür dileklerimi derginiz aracılığıyla iletmekten mutluluk duyuyorum.

Mehmet Lütfi BÜYÜKYILDIRIM
29 Ekim 1923-30 Kasım 1978,
Antalya
Orman Yük. Müh.
İst. Üniversitesi Orman Fakültesi,
1946

Antalya'da doğduğu evin avlusunda ailesiyle. Arkada, anne babasının ortasında ayakta. 1942

Cumhuriyet'in izcileri Ankara'da 1939. Babam pardösülü.

Antalya Karaalioğlu Parkı Halkevi (sonra Belediye) binası önünde. 1942. L. BÜYÜKYILDIRIM sol başta.

M. Lütfi
BÜYÜKYILDIRIM
1940

Lütfi BÜYÜKYILDIRIM'ın ailesi, öğrenim yılları, gençliği

Babam 29 Ekim 1923'te Antalya, Tahıl pazarı (Balbey Mahallesi'nin Kuzey kesimleri) Mektep Sokak No: 46'da doğdu. 4 yıllık bir bekleyişin ardından doğan ilk ve erkek çocuk olduğu için kendisine dedesi Mehmet Lütfi adını uygun görmüştür (Tanrı'nın lütfu anlamında). Doğduğu yer, Antalya Andızlı Mezarlık'ın 100 metre güneyinde, Hoca Galip Efendi ve eşi Hacer Hanım'ın evidir. Bana adı verilen Galip Efendi, ailesi ile birlikte 1890 yılında Yunanistan'da şimdi Larissa olarak bilinen, Osmanlı'nın Yenişehir kentinden Antalya'ya göçen bir din adamı ve öğretmendir.

Antalya Lisesi so sınıfta yakın arkadaşlarıyla. 1942. Ayakta sağ başta Dr. İlhami TANKUT. Oturanlar soldan; Kadri MORAL, Sırrı KIRIMLIOĞLU, Adnan GÜREL, Babam L.B. (Oturan, sağdan ikinci)

Orman Fakültesi son sınıf.
1946-İstanbul Bahçeköy. Babam
koyu renk etekli kızın solunda.

Onların oğulları; babamın babası olan Ahmet Bey bu göç sırasında ana kucagında Antalya'ya gelmiş, burada yetişmiş ve uzun yıllar nahiye müdürlükleri ve 1932-1936 yıllarında Serik İlçesi'nde kaymakam vekilliği yapmıştır. Dedemin önce Yıldırım olan soyadı, sonradan bu soyadının çok olması ve karışıklıklara yol açması nedeniyle Büyükyıldırım olarak değiştirilmiştir. Ancak aile bireyleri çok uzun yıllar boyunca Yıldırım soyadını kullanmış, öyle tanınmışlardır. Babam da yasal zorunluluklar nedeniyle ancak 30'lu yaşlarında Büyükyıldırım soyadını kullanmaya başlamıştır; yani Orman Yük. Müh. Lütfi YILDIRIM ile Mehmet Lütfi

İstanbul Süreyya Plajı-1947

BÜYÜKYILDIRIM aynı kişidir.

Babamın annesi Şükriye Hanım, Antalya'nın yerlisi Mehmet ile Mora kökenli Lütfiye'nin kızıdır. 1920 yılında Ahmet Dedem ile evlenmişler, bu evlilikten en büyükleri babam Mehmet Lütfi olmak üzere, Nigar (Öztürk), Nevzat (Büyükyıldırım) ve Neşe (Kaur) adlı çocukları olmuştur.

Babam Antalya'da anaokulu ve Gazi M. Kemal İlkokulu'ndan sonra, 1939'da ortaokulu, 1942'de Antalya Lisesi'ni bitirdi. O yıllarda Antalya sokaklarında bisikletinin üzerinde briyantimli saçları, ağız mızıkasıyla Onuncu yıl Marşı'nı çalarak geçen, genç kızların sevgilisi, yakışıklı bir

İstanbul Maltepe'de
Yedeksubay-1947

Orman Fakültesinde
bıçkı bileme uygulaması
(Babam hafif soluna
dönük, çalışıyor)-1946.

gençtir. İlkokul bitirme sınavında da “Zeynebim Zeynebim ...” türküsünü söylemiştir.

Liseden sonra tıp fakültesini istiyordu, sınavı da kazandı ama sağlık muayenesinde yüreğinin atışları uygun bulunmadı ve elendi. Babam aynı günlerde Harp Okulunun sağlık muayenesinden takılmadan geçtiğini anımsayarak bu şanssız çelişkiyi vurgulardı. Doktor olamadığına zaman zaman hayıflanır, benim doktor olmamı çok isterdi.

Sonuçta Lutfi Yıldırım 1942 yılında Orman Fakültesi'ne girdi. Okul leyli meccani (parasız yatılı) olup barınma, yemek, harçlık, ... gibi her türlü eğitim gereksinimleri devletçe karşılanıyordu. O yıllarda Orman Fakültesi, Ankara'da Yüksek Ziraat Enstitüsü'ne bağlıdır ve 2 yıllık temel bilimler öğrenimi Ankara'da, son 2 yıllık mesleki öğrenim ise şimdi olduğu gibi İstanbul Bahçeköy'de yapılmaktadır. Bu uygulama 1948 yılında değiştirilerek Orman Fakültesi, İstanbul Üniversitesi'ne bağlanmış ve öğrenim bütünüyle İstanbul Bahçeköy'deki tarihi yerleşkeye alınmıştır.

Babamın lise ve üniversite yıllarıyla ilgili olarak şu sözleri hiç usumdan çıkmaz.

Biz o yıllarda siyasetle, ülkenin yönetim sorunlarıyla çok ilgilenmez, dersimizi, işimizi düşünürdük. Çünkü Atatürk, İnönü gibi büyük adamların başında bulunduğu devletin bizim için, ülke için en iyisini yapacağına güvenimiz sonsuzdu.

Bunları bizim de üniversite öğrencisi olduğumuz 1967-70'li yıllarda gençliğin aşırı politize olması karşısında söylüyordu.

Babam 1946 yılında Orman Fakültesi'ni bitirdi ve ilk görev yeri olarak Çankırı-Çerkeş Orman Bölge Şefliğine atandı. 1947 yılında Ankara ve İstanbul Maltepe'de motorlu topçu yedek subay olarak askerliğini tamamladı. Orman örgütündeki görevini daha sonra Karabük-Balıkısık'ta sürdürdü.

Karadeniz'den birkaç anı

Babamın o günlerle ilgili olarak anlattığı; Karadeniz ormanlarını, yaban yaşamının zenginliğini yansıtmaları bakımından benim de unutamadığım birkaç anısı vardır.

...

Avcılar: Babam birkaç arkadaşı ile birlikte görev dönüşü geç kalmışlar, karanlıkta yollarını bulup bölge merkezine dönmeye uğraşıyorlarmış. Orman içinde uzaklarda gördükleri bir ateş ve çevreye yayılan et kokusuna doğru yürümüşler. Yaklaştıkça ateşin başında bir hareketlilik görünüyor. 8-10 kişilik bir avcı grubu vurdukları bir geyiği yemekle meşgul. Hayvanı dilim dilim kesip ateşe atıyorlar, birisi de pişen etleri sırayla herkesin önüne atıyor. Ormancıları da buyur etmişler ve onların da önüne etleri atmışlar.

...

Ayılar: Babam ekibiyle birlikte ormanda bir dere kıyısında kamp kurmuş. Gün boyunca ölçüm yapıp gece de çadırlarında dinleniyorlar. Bir gece babam çadırında portatif karyolasına uzanmış gaz feneri ışığında kitap okurken (gazeteyi nereden bulacak!), gürültüler duymuş. Dışarı çıkmış bakmışlar, yukarıda karanlığın içinden homurtular geliyor, bulundukları yere doğru taşlar yuvarlanıyor. Yörenin deneyimli ormancıları, bakım memurları durumu açıklamışlar; ayılar susadı... Ayılar aşağıdaki kamp nedeniyle dere kıyısına su içmeye gelemeyince, sinirlenip taşları yuvarlıyorlar. Bakım memurları yukarıya, karanlığın içine doğru mavzerlerini sıkınca sesler, taşlar kesiliyor ama bu durum aralıklarla, geceler boyu devam ediyor. Onlar da ayıları susuz bıraktıkları için huzursuz oluyorlar, işlerini bir an önce bitirip oradan ayrılmak için çaba gösteriyorlar

...

Kaçakçı: Babamın meslek yaşamı boyunca sürdürdüğü kaçakçılık, yolsuzluk ve haksızlıklarla mücadelesinin ilk örnekleri Karadeniz ormanlarındadır. Bir orman kaçakçısını yakalamış ve kıyasıya dövülmüşler. Adam babamın elini ısırmış. Sonraki günlerde annem bunu görüp merak edince “at ısırdı” demiş babam. O kaçakçı babamı mahkemeye vermiş, beni dövdü diye. Tüm arkadaşları ve yanında çalışanlar babamın haklılığını biliyorlarmış, vaz geçirmişler adamı.

Evliliği, meslek yaşamı

Babam fakülteyi bitirdikten hemen sonra Antalya-Korkuteli'ne gidip annemi görüp beğenerek nişanlanmış, 2 yıl nişanlılığın ardından 1948'de evlenmişlerdir.

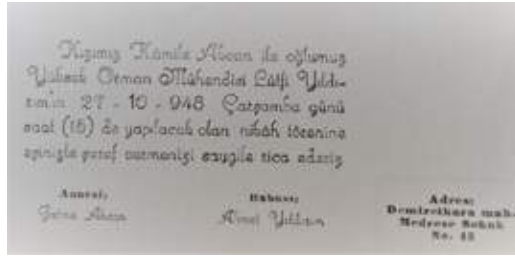
Annem; kızlık soyadı ile **Kamile AKCAN**'ın babası Antalya Müftü müsevvidi Rıza Hafız, annesi ise Korkuteli, Nebilerli Hacı Osman'ın kızı Fatma Hanım'dır. Bu evlilikten Galip (1950), Bayazıt (1952), Suhan (1954), Gökhan (1965) adlarını verdikleri dört çocukları olmuştur.

Annem Karabük-Balıkısık köyüne gelin gitmiştir. Antalya ili dışına ilk kez çıkmakta, Burdur'da treni ilk kez görmektedir. 1948 Kasım ayında Burdur ve Ankara'da gördüğü soğuğun dehşetini, Antalya'dan çıktığı incecik manto ve giysilerle üşüyüp titremesini ömür boyu anlatmıştır.

Babam, 1949-50 yıllarında Antalya'da Gebiz, Kurşunlu, Asar'da Bölge Şefi olarak çalışmıştır. Benim doğduğum gün evde yoktur. Annem gece sancılanıp gündüz de doğum olunca haber vermek üzere ormanlarda babamı aramaya başlamışlar. O zamanlar seyis olan, sonradan uzun yıllar bahçıvan olarak çalışan Mehmet Canıtez, Kurşunlu Bölgesi dolaylarında babamı bulup oğlun oldu diyerek müjdeyi vermiştir.

Babam 1951 yılında 6 ay süre ile geçici olarak Çanakale Bayramiç ilçesi Çırpılar köyünde görevlendirilmiştir. Ben de 1-1.5 yaşlarında bir bebek olarak anamın kucağında, Kaz (İda) Dağı'nın kuzey eteklerindeki bu şirin köyün havasını suyunu almışım.

Lütfi Büyükyıldırım 1951

...ve evlilik.
- 27.10.1948 –
Antalya Mahfel (Orduevi).

Antalya 1952

Haziran'dan 1952 sonuna değin Antalya-Gebiz Orman Bölge şefidir. Babamın babası Ahmet Yıldırım da 1930-32 yıllarında Gebiz Nahiye Müdürlüğü yapmıştır. O yıllarda Gebiz'in kuzeyinde Isparta-Sütçüler sınırlarına doğru Toroslar'ın 2 000 metrelerine yükselen geçit vermez dağlarında birçok namılı eşkiya barınırmış. Dedem de jandarmalarla zaman zaman dağlara eşkiya takibine çıkar, günlerce gelmezmiş.

Babamın Gebiz Orman Bölge Şefliği yıllarında el yazısı ile tuttuğu bir defteri ölümünden sonra bulup inceledim. Kendisinin nasıl titiz, görevine bağlı, her şeyi açıkça anlayıp inceden inceye planlayıp yazan, çizen ve anlatan bir mühendis olduğunu gösteren ve günümüzden 67 yıl önceki Gebiz, ormanları ve kişileri hakkında ayrıntılı bilgiler veren bu defterden kısaca söz etmek istiyorum.

Öncelikle bölgeleri, bakım memurlarını malzeme durumlarını, muhtarları jandarma komutanlarını, gözetleme kulelerini telefon bağlantılarını

saptayıp yazmıştır. Defterde yazılanlardan bazı başlıklar aşağıdadır.

...

Bölge şefine intikal eden sabit kıymetler: Gebiz merkezinde bir bakımevi ve yapılacak olan bölge şefliği binası ile Bodrumkaya'da bir yangın gözetleme kulübesi

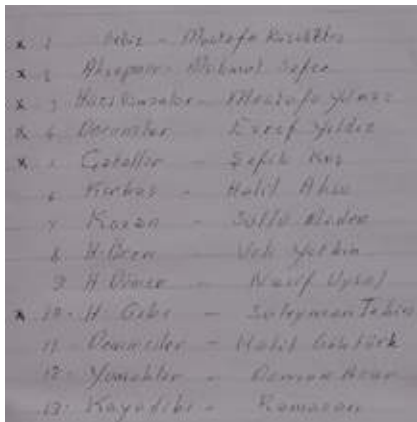
Gebiz Bölgesi Antalya İşletme Müdürlüğü'ne 1950 yılında telefonla bağlanmıştır. Gebiz'den Bodrumkaya gözetlemesine telefon hattı 1951'de çekilmiştir. Bölge ayrıca jandarma komutanlığı hattıyla Serik ile irtibatlıdır.

Bölgede demirbaş 2 at, 1 tabanca ve bakım memuru zimmetinde 3 silah vardır.

Bölgede 1 katip (Mehmet Sözer), 1 seyis (Hamza Arı) ve 7 bakım memuru (Mahmut Yıldırım, Halil Maden, Mustafa Tepe, Ali Aktaş, Turan Sağlam, Mehmet Karakaş, Ali Koşu) görev yapmaktadır.

Lütfi Büyükyıldırım'ın Antalya-Gebiz Orman Bölge Şefi iken tuttuğu defterden (1951-1952). Kendi eliyle çizdiği 7 haritadan biri. Şeffaf eskiz kağıdı üzerine dolmakalem ya da çini ile çizilmiş.

At üstünde annem
babam-1952.

Kendi el yazısı ile Gebiz Bölgesi köyleri ve muhtarların adları (1951-52)

Bölge şefi (babam) 276 TL, katip 187 TL, bakım memurları ortalama 135 TL aylık almaktadırlar (hepsi defterde yazılı).

Bölgede 13 köy bulunmakta olup tüm muhtarların adları defterde yazılıdır.

Babam, Gebiz orman bölgesinin 7 bölüm olarak haritalarını kendi eliyle, renkli kalemlerle ayrı ayrı çizerek ve gerekli her şeyi işaretleyerek

her bölümünü ilgili bakım memuruna zimmetli olarak vermiştir (Ekli resim ve çizimlere bakınız). Ayrıca her bir bakım memuruna, aylık görev çizelgeleri zimmetli olarak verilmiştir. Ayın her günü nerede ne yapacakları; hangi gün direktif almak üzere merkez Gebiz'e gelecekleri, hangi gün kendi orman alanlarında bölge şefi ile buluşacakları (yer ve saati belli), hangi gün istirahat edecekleri çizelgede yazılmıştır.

...

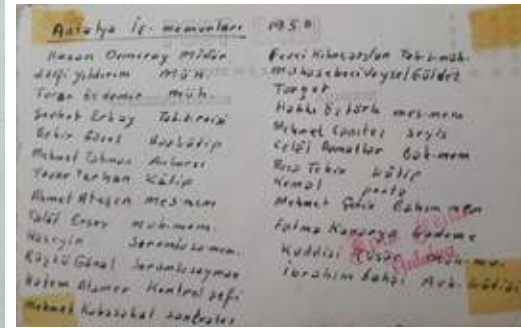
1954 yazında Manavgat'a gönderiyor. Yaşar Kemal o yıllarda röportajlarıyla tanınmaya başlamış, İnce Mehmet romanı Cumhuriyet'te tefrika edilmiş ama henüz kitap olarak basılmamış...

Manavgat jandarma komutanı babamı uyarıyor "Dikkat et komünisttir" diye. Babam şöyle düşünüyor:

"Benim davama yararı olacaksa, ormanlarımızın yok olmaktan kurtulmasında bir katkısı olacaksa kim olursa olsun ben yardımcı olurum"...

Babam Yaşar KEMAL'i Manavgat Orman İşletme Müdürlüğü binasında konuk ediyor, ormana, yangına gidişlerinde kendi arabasına alıyor².

Avusturyalı ormancı Zethnik ile Side tiyatrosu güneyinde -1954

Orman işletme müdürlüğü yılları (1953-1958).

Babamın Gebiz'deki çalışmaları başarılı bulunmuş olmalı ki; 1953 yılında 5 ay Antalya Orman İşletme Müdür yardımcılığından sonra, aynı yıl sonunda Manavgat Orman İşletme Müdürlüğü görevine atanmıştır¹. O yıllarda Antalya Orman Baş Müdürü, daha sonra Orman Genel Müdürlüğü görevi de yapan Şevket Taşkan'dır.

Babam Manavgat'a atandığında 30 yaşında Türkiye'nin en genç işletme müdürüdür.

O yıllarda Manavgat denince ilk akla gelen orman yangınlarıdır. Orman yangınlarının çoğalmasında siyasi iktidarının tutumunun çok büyük etkisi vardır. Ormanlılar "ormanlarımız elden gidiyor" diye yoğun bir kampanya başlatıp tüm basına duyuruyorlar. Cumhuriyet Gazetesi, yazarlarından Yaşar KEMAL'i orman yangınlarını araştırması, yazması için

Antalya Orman İşletme Müdürlüğü Memurları üstte ve isim listesi. 1952

1_ Lutfi Büyükyıldırım'ın anısına", Dr. Yük. Müh. Turan Özdemir, Bük Araştırma Ormanı'na Lutfi Büyükyıldırım adının verilış töreninde yaptığı konuşma, 17 Haziran 1983.

2- Yıl 1954, Demokrat Parti iktidarda, Yaşar Kemal de muhalif bir gazeteci, yazar. Şimdi düşünüyorum da günümüzde hangi devlet memuru böyle bir yazara yardımcı olabilir? Gerçi babam da hükümetten ödülünü 2 yıl sonra Sarıkamış'a tayin edilerek alıyor!

L. Büyükyıldırım gözlüğü, sağ elini açmış karşısındaki Mehmet Yalçiner'e doğru yürüyerek bir şeyler anlatıyor-1956

Balıkesir-Dursunbey Orman İşletme Müdürü Lütfi Büyükyıldırım 1957-58

Şöyle bir anlatışını anımsıyoruz:

... Kafasının estiği yerde arabadan inerdi. Ben "kaybolursun" derdim. Bir keresinde 15 gün haber alamadık, geldiğinde bitler içindeydi, annen yıkadı elbiselerini.

...

Yanan Ormanlarda Elli Gün

Yaşar Kemal'in Manavgat ormanlarında yazdıkları önce Cumhuriyet Gazetesi'nde tefrika ediliyor (Aralık 1954).

Türkiye Ormancılar Cemiyeti³ güzel bir önsöz yazarak bu röportajları 1955 yılında "Yanan Ormanlarda Elli Gün" adında bir kitap olarak bastırıyor.

"Yanan Ormanlarda Elli Gün" Yaşar Kemal'in daha sonraki kitaplarına da giriyor^{4,5}.

Aşağıda bu kitaptan, Yaşar Kemal'in ağırlıklı olarak babamdan söz ettiği bazı bölümler yer almaktadır.

...

Orman İşletme Müdürü gençten bir adam. Zayıf ince yüzü, durmadan sigara içiyor. Sinirli⁶.

... Derken bir telefon, bir telefon daha.

İşletme Müdürü:

"İki yerden bastılar ateşi, ama bekleyelim... Az sonra birkaç yerden gene ateş verirler," dedi demedi, alt sağımızdaki yassı dağın yamaçlarından beşer onar kilometre aralıklarla ateşler parladı.

Müdür: ... Yürüyün söndürmeğe.

Ben: Peki ya öteki yangınlar ne olacak?

Müdür: Onları da Allaha havale ettik. Onu da o söndürsün.

Sesinde bir ölüm kederi vardı. Bu seste binlerce ağıtı bir arada duydum.

Sonra gene içi götürmedi, Orman Bölge Şefine:

Bari sen de oraya git. Köylülere yalvar yakar. Ayaklarının altını öp. Götür yangına.

Sonra bir "Ooof, of" çekti. Bütün yazımız böyle geçti işte. Ne uyku, ne dünek⁷.

...

... En geride kaldım. İşletme Müdürü geyik gibi fırladı gitti. Tırmığı omzunda. Ben de gayret ediyorum. ... Göz göre göre koskocaman orman yanıyor. Buna iç dayanır mı?

...

... Bu arada ateşin etrafında tırmığıyla dört dönen Müdürü gördüm. Kırmızı ışıktaki yüzü kapkara kesilmişti. ... Sonra bakım memurlarından birini çağırdı. Elindekini ona verdi. Yanıma geldi. Sallanıyordu. Kesik kesik soluk alıyordu. Bana bir şeyler söyleyecek oldu. Söyliyemedi. Elleri yanlarına halsizce düştü. Tabiatın haşmeti, felaketi karşısında insan güçsüzlüğünü, bitkinliğini iyice gördüm. Ta yüreğimde yangın gibi duydum. Ateşe tapanlara hak verdim.

...

3- Bu günkü Türkiye Ormancılar Derneği'nin önceki adı.

4- Bu Diyar Baştan Başa, Röportajlar, Yaşar Kemal, Tekin Yayınevi, dördüncü basım 1979 Ekim.

5- Yaşar Kemal, Röportaj Yazarlığında 60 Yıl, Fotoğraflar: Ara Güler, Yapı Kredi Yayınları

6- Babam henüz 31 yaşında, Yaşar Kemal'in saptamalarının tümü doğru.

7- Babam, "uyku dünek" sözcüklerini bir arada çok kullanırdı.

Müdür:

"Demek gelmediler" dedi.

Bakım memuru boynu bükük:

"Hangi kapıyı çaldımsa..."

Ben dedim ki:

"Bir de ben gideyim şu köylere.

Dillerinden anlarım. Belki sözüm geçer."

Müdür:

"Gidin kardeşim", dedi. "Belki bir insan getirirsiniz. Bizim için şu anda bir insan bir insandır."

...

..."Ortalığı ateş alev aldı bacım. Uyandırırver. İşimiz var bacım."

Bacı:

"Herifim evde yoğkine gardaş", dedi. "Yoğkine, değirmene gitti."

...

Vardık ki, Müdür bir kayanın üstüne oturmuş, ölü gibi donmuş duruyor.

...

Derken efendim ... koyağın ötesindeki dağdan da üç dört yerden gene ateş vermesinler mi!

"Bir bu eksikti Müdür Bey" dedim.

Müdür:

"Bekliyordum", dedi. "Ben bir gecede otuz yangın çıkardıklarını bilirim, tam otuz. Bir başlasın! Arkası çorap söküşü gibi gelir."

Ağır ağır doğruldu:

"Allah", dedi, "taksiratımızı affetsin."

...

"Söndürdüğümüz, yani çevirdiğimiz yerde bir orman var ki kardeş... Keşke sönse. Rüzgar da hafifledi. Ne orman var, gündüz gözüyle görseniz! Kız gibi ağaçlar. Bakmağa doyamazsın."

...

Olukköprü. Lütfi Büyükyıldırım'ın 1954-55 yıllarında çektiği bu fotoğraf, Köprüçay (Eurimedon) üzerinde yer alan 2000 yıllık tarihi köprünün en eski fotoğraflarından biridir. 1970'li yıllardan sonra üzerinden geçirilen ağır araçlar nedeniyle yıkılmış, ırmağa düşmüş bulunan taş korkuluk duvarlarının yerinde durmakta olduğu fotoğrafta açıkça görünüyor

Beşkonak-Zerk (Selge) orman yolu açma çalışması. Zerk'e ilk motorlu taşıt, Lütfi Büyükyıldırım'ın Manavgat Orman İşletme Müdürü olduğu dönemde gitmiştir (1953-1957).

Manavgat'tan bir çocukluk anım

Manavgat'ta çok sık rastlanan telefon görüşmelerinden belleğimde kalan bir kesit; babam Orman'ın manyetolu telefonundan Antalya ile görüşmeye çalışıyor.

...

Babam – Alo, alooo, Serik, Seriiik, Antalya'ya bağla,

...

Serik – Bağlayom beğim, Alooo Antalya, alooo,

Babam– Alo Mehmet Ağa⁸, Başmüdür aramış, bağla.... Alooo, Serik, Serik sen vasiya ol. Irmak taşı Avason'a gidilemiyor... Sen kimsin?... Taşağıl sen çık aradan...

Serik – Hat kesildi beğim. Aksu'da saika⁹ var, şalteri indirdi...

...

Lütfi Büyükyıldırım, Manavgat Orman İşletme Müdürlüğü sürecinde “Türkiye’de ilk kez başlanıldığını söyleyebileceğimiz, geniş bozuk orman alanlarında ağaçlandırma çalışmalarına girişerek Sazlıçesme Ağaçlandırması’nı ve sonraki yıllarda bu alanlarda bakım çalışmalarını gerçekleştirdi.” (Bkz. dip not 1, T. Özdemir,).

L. Büyükyıldırım’ın, Side, Sorgun eksibe (kumul) orman ağaçlamaları ve kumul araştırmaları, denemeleri ve bu konulardaki yayınları Türkiye’de ilklerdendir.

Babam Manavgat’taki başarılı çalışmalarının ardından 1957 yılı baharında Sarıkamış’a Orman İşletme Müdürü olarak atandı (Bkz. dip not 2), daha sonra bu atama Balıkesir-Dursunbey Orman İşletme Müdürlüğü’ne çevrildi.

Dursunbey Orman İşletme Müdürlüğü

Ben ilkokula Manavgat’ta başladım, 2. sınıfın çoğunu Dursunbey’de okudum. Yaşamımda gördüğüm ilk kar yağışını, Dursunbey tren istasyonunu, orman işletmesinin dekovillerini, kereste fabrikasını hiç unutamam...

Bu şirin ilçede bir yıldan az kaldık; çünkü:

-Babamın sıra özlemi ağır basmıştı, Antalya’dan uzak yaşamak istemezdi.

-Manavgat’ta da gördüğü üzere orman işletme müdürlüğü politik etkilere çok açık bir makamdı. Babam araştırma, inceleme, doğa, sanat, ... gibi konularla daha çok ilgilenmek istiyordu.

En uzun görevi araştırmacılık (1958-1975)

Bu nedenlerle o yıllarda Ankara’daki Ormancılık Araştırma Enstitüsü’ne bağlı olarak Antalya’da kurulması düşünülen Güney Anadolu Ormancılık Araştırma İstasyonu

Müdürlüğü görevine atanmak istedi. Kurucu müdür olarak 12.4.1958 günü atandığı bu görevde emekli olduğu 12.5.1975 tarihine değin Müdür olarak çalıştı.

Bu süreçle ilgili olarak Dr. Turan Özdemir şöyle diyor (Bkz. dip not 1).

...

Lütfi Büyükyıldırım yaratıcı gücünü Araştırma İstasyonu ve Bölge Müdürü olarak çalıştığı yıllarda da göstermiş, bu günkü Batı Akdeniz Araştırma’nın temellerini atmış, eksiksiz bir kuruluş gerçekleştirmiş, kızılçam ve sedirde araştırma ormanlarının ayrılmasını sağlayarak adı bile bilinmezken araştırma kuruluşlarının kişiliğinin belirlenmesini sağlamıştır. Bizim yaptıklarımızda ve yapabildiklerimizde sağlam bir kuruluşa sahip oluşumuzun etkileri çok büyüktür.

30 yıllık arkadaşlığımın yanında, fakülteden mezuniyetimden sonra birkaç ay yanında çalışarak ilk uygulamaları ondan görmüş ve ilk dersleri ondan almıştım. Son görevimizi de birbirimizden almamız¹⁰ meslek hayatımın benim için önemli anlarındandır. Bilmiyorum onun ideallerini gerçekleştirebiliyor muyuz, ama bunun uğraşı içindeyiz. İnanınız 8 yıla yakın zamandır, her sabah dairemin kapısından girerken bir mabede girer gibi hisleniyorum. Bunda Araştırma Kurumu kadar Lütfi’nin de etkisi vardır inancındayım. (Bkz. dip not 1)

8- Santralci Mehmet Ağa: Antalya Orman’ın, emektar, çalışkan, özverili, santral memuru Mehmet Kabasakal.

9- Saika: yıldırım, şimşek.

10- L. Büyükyıldırım’ın emekli olarak ayrılmasından sonra Dr. Turan Özdemir, Güney Anadolu Ormancılık Araştırma Bölge Müdürü olarak görevlendirilmiştir.

L. Büyükyıldırım. Güney Anadolu Ormancılık Araştırma İstasyonu Müdürü 1958-1975

Babamın Antalya Ormancılık Araştırmadaki çalışma arkadaşlarından anımsayabildiklerimi burada saygıyla anmak isterim. En başta, 1958'den 1975'e değin Md. yardımcısı olarak çalışan sınıf arkadaşı ve bizim *Solak Amcamız*, Mustafa Melek Solak. Daha sonra orman Yük. mühendisleri Erdoğan Güven ve Süleyman Aslan; orman mühendis muavinleri Hüseyin Aral, Muharrem Ünlü, Mustafa Alicioğlu. Yardımcı personel Mehmet Ceylan, Ömer Kaşlı, Ali Elbiya, ..1969-1975 arasında orman Yük. mühendisleri Gülru Alpacar, Altan Tacenur, Süleyman Dingil, Kenan Alpacar, Uğur Şırlak, Yusuf Cengiz, Atila Alagöz ve İhsan Akan, ... 1975'ten sonra, Tuncay Neyişçi, Arif Kaya, Mehmet Soner, Ünal Eler, Gürel Şirin ve Ahmet Çetin¹¹...

Yurtdışı çalışmaları

Lütfi Büyükyıldırım orman yetiştirme konusunda çalışma ve incelemeler için 1954 yılında 3 hafta süreyle Kıbrıs'a, 1967 yılında IUFRO kongresine katılmak üzere

Batı Almanya'ya gönderildi.

1961-62 yıllarında ABD'ye gönderilmek üzere Ankara'da Georgetown dil kursuna çağrıldı. Burası kamu görevlilerine İngilizce öğretmek üzere Amerikalıların açtığı bir dil okulu idi. 1950-60'lı yıllarda pek çok ünlü kişi burada İngilizce öğrenerek Amerika'ya gitmiştir. Yazar Fakir Baykurt da babamla birlikte Akay Yokuşu'nun yukarılarındaki bir apartmanda eğitim veren bu okulun öğrencileri arasındadır. Babam 38-39 yaşlarında iken yeniden öğrenci olarak 1 yıla yaklaşan zorlu bir eğitim sürecine girmiş, gece gündüz çalışarak, sınavları başarıp ABD'ye gitmeye hak kazanmıştır.

1962-63 yıllarında 9 ay süre ile ABD'de kalmış, özellikle kuzey bölgelerde gezi ve incelemelerde bulunmuştur. 1963 yılında bu ülkede ağır bir kalp krizi geçirmiş ve 2 ay hastanede yatarak tedavi görmüştür.

Gerek ABD'de iken gerek döndükten sonra ABD ile ilgili birçok yazılar, mektuplar yazmış bunların bir kısmı yayınlanmıştır. Orman Genel Müdürlüğü'ne sunduğu raporda şunları yazıyor (Bkz. dipnot 1).

... Bu nedenlerle, özetlenirse, ihtisaslar ve bir teknik konuda tam yetişmek dışında, görgü bilgi edinmesi için bir elemana, öncelikle kendi memleketindeki branşına ait mevzuları tam gösterilmeli, sonra aynı koşullardaki komşu ülkelere gönderilmeli, genel kültür, görgü ve tecrübe edinmek üzere de, gruplar içinde Amerika'ya gönderilmesi

konusu düşünülmelidir. Bu suretle bir elemana, daha az emek, daha az zaman ve daha az masrafla daha çok faydalı görgü ve bilgi edinme olanakları sağlanmış olunacaktır".

...

Lütfi Büyükyıldırım, doğa, sanat, dil ilişkisi.

Çok genç yaşlarda bir yerel gazetede yayınlanmış yazısından alınan şu tümceler onun doğa ve orman sevgisinin coşkulu bir dışavurumudur.

...

Bir bahar gününde ormanın uzağında kalma, yapraklarında rüzgâr senfonisini, ibrelerin bestelerini ve orman bülbülünü dinle. Onun ilahi güzelliğini kalbinde duyarsın. Sen de bu güzelliklerin bir parçası olarak yaratıldığından memnun olur, yaşamanın manasını anlar, gönlünle şu uçan kelebek gibi kanatlanırsın.

...

Lütfi Büyükyıldırım'ın yorulmak bilmez mesleki çabalarında ve ortaya koyduğu yapıtlarında, T. Özdemir'in vurguladığı gibi, güzellik duygusu ve arayışı öne çıkar (Bkz. dipnot 1).

... Geri kalmayı kabullenmeyen, çalışmaya yaşama hakkı kalmadığını vurgulayan Lütfi Büyükyıldırım'ın yaratıcı gücü o kadar kuvvetli idi ki, dışarı vurmak için bir mecradan mahrum kaldığı zaman başka bir memba bularak fışkırdı. Bu membalardan birini Antalya'da ilk örneklerini verdiği "peyzaj mimarisi" konusunda görmekteyiz. Lütfi Büyükyıldırım, Sigorta Hastanesi'nin bahçe düzenlemesi ile ilk örneğini sergilediği bu çalışmalarını Hidroelektrik ve Sırma Tatil Sitesi

11- "20. Yüzyılda Antalya'da Ormanlar, Ormancılık ve Korunan Alanlar", Yusuf Cengiz, Dr. Mehmet Ali Başaran, Prof. Dr. Kani Işık, 20. Yüzyılda Antalya Sempozyumu, Antalya Valiliği, s:550-609, 22-24 Kasım 2007.

L. Büyükyıldırım
ABD'de.
Minnesota 1963

1983 yılında Lütfi Büyükyıldırım Araştırma Ormanı adı verilen Bük'te 1963-64 yıllarında Büyükyıldırım'ın iç, dış tasarımını ve uygulamasını yaptığı misafirhane binası.

Bük misafirhane binasında salon iç duvarını kaplayan, L. Büyükyıldırım'ın 1965 yılında yaptığı günümüzde de yaşayan geyikler tablosu.

çalışmalarıyla sürdürmüş ve Sayın Mehmet Yalçiner ile birlikte İtalyan Tatil¹² Köyü ve Talya Otel'i bahçe düzenlemelerini yapmışlardır. Kadirbilir ve takdirkar insanlarımız

5 Haziran 1983 Çevre Gününde onun, Sigorta Hastanesi bahçe düzenlemesini özel ödül ile değerlendirmiş, adını ve ailesini taçlandırmıştır.

Böylece onun adını yalnız bizler değil, doğayı seven herkes, kalpleri saf abenklele titreyerek, ruhları musiki tabularıyla mest olarak hatırlayacaklardır. Lütfi Büyükyıldırım, meslektaşlarının içinde nasıl çalışmaya ve faydalı olmaya idrak uyandırmışsa, bu yaptıklarıyla da herkesin içinde güzelliğe karşı bir huşu ve idrak uyandıracaktır.

...

1960'larda Bük ve Elmalı Çamkuyuları'nda yaptırdığı orman binalarındaki estetik ve işlevsellik, günümüzde bile birçok mimarı kışkırtacak niteliktedir. Misafirhanenin şöminesi, bacası,

iç döşemesi, avizeleri, balkon pergoleleri ve birçok şeyin tasarımının yanı sıra yapımına da el emeğiyle katkı koymuş; salonda halen yaşayan iç duvar resimleri babamın elinden çıkmıştır.

Bük'te 1965 yılında kurulmasına başlanan ve 1970'li yıllarda geliştirilen arboretum da öncü araştırma örneklerindendir.

Onun bu çalışmalarını değerlendiren Ormancılık Araştırma Enstitüsü, babamın ölümünden 5 yıl sonra, 17 Haziran 1983'te Bük Ormanı'na **Lütfi Büyükyıldırım Araştırma Ormanı** adını vermiş; bu karar Orman Genel Müdürlüğü'nce de 10.2.1984'te gün, 7 sayı ile onanmıştır.

Yaşamının hemen her döneminde resimler yapmıştır. Bu resimlerden doğa, ormanlar, geyikler ve denizi konu alan iki örnek sayfa 33 ve 38'de verilmiştir. Orman konusunda eğitsel amaçlı çizgi roman denemeleri de olmuştur.

Türk halk, Türk sanat müziğinin

yanı sıra çok sesli çok sesli müziğe de yakın ilgisi ve ses yeteneği vardır; yanık sesiyle çok güzel söyler. Günümüzde de TRT'de çalınan pek çok güzel şarkı, türküyü ve bunlarla ilgili öyküleri ilk kez babamdan dinlemiş olduğumu anımsarım.

Bunlardan bazı türküler:

- *Gidem dedim aman yarenlerim darıldı* (dedesi Galip Efendi de bu Rumeli türküsünü çok severmiş.)
- *Gurbet elde bir hal geldi başıma* (ABD'de kalp krizi geçirip hastanede yatarken bir Antalya gazetesine de yazmıştı bu türkünün sözlerini.)
- *Erisin de dağlar karı karı erisin*
- *Yumurtanın kulpu yok, gözlerimde uyku yok* (Finike-Elmalı türküsü)
- *Akşam oldu yakamadım gazımı* (Bu da bir gazete yazısından)
- *Gökte yıldız yüzaltmış, mevlam neler yaratmış*

Şarkılar:

- *Açmazsan eğer kalbime bir yare-i hicran* (Yesari Asım Arsoy)
- *Gel ey denizin nazlı kızı* (Aleko Bacanos)

12- Kemer Kocaburun'da, Çalışdağ doğu eteğinde, turizmin başlangıç yıllarında ilk yapılan (1972), Fransız Tatil Köyü olarak bilinen, şimdiki Club Med Kemer.

- *Kalplerden dudaklara* (Sadettin Kaynak)

- ...

Genç yaştan başlayarak şiirler yazmış, bunlardan kimileri yayınlanmıştır. Çocukluğundan, başlayarak ölümüne değin çok iyi bir okuyucudur. Edebiyat yazımına girişmemiştir ama mesleki ve sosyal konularda derdini yeterince anlatacak derecede yazar ve çok ikna edici bir konuşmacıdır.

Pek çok bilimsel kitap ve makalelerinin yanı sıra Orman ve Av dergisinde, çeşitli gazetelerde çok sayıda yazıları yayınlanmıştır.

Babam, yazı ve konuşma dilinde Türkçeye çok özen gösterir, Arapça, Farsça, İngilizce, Fransızca, ... tüm yabancı sözcükleri ayıklamaya, bunların Türkçe karşılıklarını bulup kullanmaya yaygınlaştırmaya çaba harcardı.

T. Özdemir (Dipnot 1), "*Lütfi Büyükyıldırım'ın Türk dilinin olduğu kadar, bilim dilinin de sadeleşmesi ve öz Türkçe olması için ilk uğraş verenlerden biri olduğunu*" belirtiyor.

Dr. M. Ali Başaran bir görüşmede şöyle soruyor¹³

- *Siz bu gün aynı zamanda bir yazarınız da. Kesinlikle yazım sanatındaki kimi ilkelerde Lütfi Büyükyıldırım'ın etkisini unutamıyorsunuz.*

Orman Yük. Müh. Süleyman Dingil yanıtıyor.

Soldan sağa: Lütfi Büyükyıldırım, kucığında Gökhan, Galip, Kamile (annem), Suhan, Bayazıt Büyükyıldırım – 1972.

- *Antalya orman araştırmacının kuruluşunda, temelinde en büyük ad, Lütfi Büyükyıldırım, müdürümüz. 1969 yılında araştırmaya 3-4 arkadaş yeni atandık. Bir süre sonra bize dedi ki; "sizler araştırmacı olacaksınız, araştıracaksınız ve yayın yapacaksınız; şimdi hepinizin belli konuları var. ... Size iki ay süre, yazın getirin.*

...

... *Müdürümüz Lütfi Büyükyıldırım'a gözden geçirmesi için verdik. Bir hafta sonra bizim makaleler kırmızı çiçek açmış gibi geri geldi. Yani kırmızı kalemle bizim yazılarımızın yarıya yakını Türkçeleşmiş olarak döndü. Benim arzu ettiğim ama başaramadığım bir sorun. Çok mutlu oldum. Bir arkadaşımız buna çok kızdı.*

"Süleyman, ne demek bu, benim hiç anlamadığım, beğenmediğim bir sürü kelime ile makalem alt üst olmuş. Ben tespit yazıyorum, o saptama diye değiştirmiş. Ben saptama diye bir şey duymadım." Ben, bize ne mutlu ki böyle bir müdüre düştük. Bundan sonra kelime eğil, sözcük diyelim artık, diye olumlu izlenimimi belirtmeye çalıştım.

...

Yazılarından birkaç örnek

Lütfi Büyükyıldırım'ın doğa, meslek, meslektaş ve Antalya kent sevgisini, saptamalarını, önerilerini yansıtan iki ayrı yazısından bölümler aşağıda verilmektedir.

1960'larda yazdıklarını bu gün okumak, dilimizin bu yarım yüzyılda "yabancı diller boyunduruğundan kurtarılmak" yerine nasıl tersine bir sürece sokulduğunu açıkça ortaya koyuyor.

3.10.1975'te Antalya Gazetesi'nde yayınlanan yazısında Konyaaltı Caddesi'nde Motel Derya'dan kente doğru bir sabah yürüyüşünü anlatıyor¹⁴.

...

Bir ruh kararması ki sorma. Kadınıyarı Köprüsü'ne gelince sağda bir pencere açılır ruhunuza, sanki bir karabulut kaynaşması olur içinizde. Bu kıyıların bir çocuğu olarak ama bir anahtar deliğinden seyreder gibi, sallanan gemilerimizi, oynayan sandallarımızı, uçan martılarımızı ve karşıda Mermerli kıyılarımızı hüzünle seyredersiniz. Esen meltemden "aman beton yapılarda ısınmadan, bir iksir gibi birkaç nefes alalım, serinleyelim" dersiniz. Bu anda bilmem sizde de bir korku belirir mi, bende olduğu gibi bir ürperti olur mu? Acaba bir gün bu derenin üstüne birkaç giriş, birkaç beton atarak bir "güzelce apartman" oturturlar mı¹⁵?

13- Ormancı ve Turizmci, Süleyman Dingil, İrem Matbaacılık, Ankara, 2014.

14- "Otur da ağla Hükümet konağı", Lütfi Büyükyıldırım, Antalya Gazetesi, 3 Ekim 1975

15- Korkulan oldu. Bu gün Kadınıyarı, apartmanlarla dolmuş durumda. Dere bütünyle beton galeri içerisine alındı, yalnızca son 70 metresi görülebiliyor. GB

Bük, Lütfi Büyükyıldırım
Araştırma Ormanı girişinde
Galip Büyükyıldırım ailesi -
2018.

*Boğazım sıkıldı meltemlerime,
Nefes nefes tılandım.
Yeter, yok olası mantık.
Bir tutam yeşilim,
Bir avuç denizim kaldı.
Martı çığlıklarım duyulmaz oldu,
Tıkandı kulaklarım,
Kör oldu gözlerim.*

...
*... Eski hükümet binasının
yıkılmasıyla ortaya çıkan bu kent
meydanına sevinemedim. Yeni bir
hükümet konağını, çevresinde otoları,
binlerce görevlisiyle bir karınca yuvası
gibi meydanı sardığını düşündüm.*

*Yazık değil mi bu kente? Antalya'da
yer mi yok? Aziz dost Orhan
Büyükalp "Bir köyün bile bir
meydanı olur" diyor. Tankut kardeşim
yapmayın etmeyin diyor, kötülüklerini
sayıyor. Hilmi Ener hocamız
"buyurun öyle çok yer var ki hükümet
konağı için" diyor, yazıyor.*

...
*Antalya'nın tarihi hükümet konağı
1974'lerde yıktırılmıştı. Babamın
bu yıkıma karşı olduğu kadar,
yerine bir yenisinin de yapılmaması
için çaba gösterdiği bu yazıdan da*

anlaşıyor. Oraya o bina yapıldı
ama babam ne denli halıymış ki; 40
yıl sonra yıkıldı ve kent meydanı
genişletilip düzenlendi.

...

Lütfi Büyükyıldırım Orman ve Av
Dergisi'nde yayınlanan aşağıdaki
yazısında da eski ormancılara
meslek büyüklerine sevgi, saygı ve
takdirlerini belirtirken, bir yandan
da kendi kuşağını anlatıyor ve bu
günün ormancılara sesleniyor.

Selam ve Hürmetler

*Selam ve hürmet sizlere ki; bu
mesleğin kalkınmasında ömür
tükettiğiniz kadar bu yurdun en ıssız
beldelerine de hizmet götüren birer
öncü oldunuz. Dağ dağ atla gidilen,
yaya gidilen, yatacak yer, yiyecek
ekmek, içilecek su bulunmayan
beldelere, gün oldu yapayalnız, gün
oldu çocuklarla gidip bir sürgün
gibi yaşadınız. ıssız dağ başlarında
bir köy evi odasında, daire dediniz
ev dediniz barındınız. Yekûnunuz üç
beş yüz teknik elemanı aşmazdı. Bir
ışık, bir aşk vardı içinizde. ...*

...

*Dün yaya geçtiğin, günlerce
at sırtında dolaştığın ıssız dağ
başlarına, bu gün uzattığın binlerce
kilometre yollardan ciplerin içinde,
rahat rahat gidip gelmeyi bahsettin
bize. Yalnız bize değil, bütün bu
üçra vatan parçalarında yaşayan
vatandaşlarını da, günlerce yaya
gittiği haşın dağ patikalarından
kurtarıp, bir motorlu vesait nimetine
kavuşturdun. ... Ona medeniyeti
getirdin. Senin açtığın yollardan
devletin diğer memurları bu ıssız
yerlere gelir oldu.*

...

*10.5 milyon hektar orman
sahasında 3-5 yüz ormancı. ... 70
bin hektara bir bölge şefi, kuş olsa*

*yetişir mi bunlara? Hayret edilir ki
yetişebilmişsin gene de ...*

...

*Telefonu, yolu olmayan, 10 saatte
varılan Gebiz dağlarında şimdi
telsizle konuşur, ormanlar içinde
kurduğun binalarında barınır olduk.
"Sadece kesmesini bilmişiz" dersek
bizi olgun babacan halinle hoş gör...*

...

*Selam hürmetler sizlere. Ağbelerim.
Bu dünyadan göçenlerinizin yeri
cennet olsun. Sağ olanlarımız için
hayır ve uzun ömür dileklerim
içtendir. Sizler bu memleketi yeniden
fethedenlerin öncülerisiniz. Zarar
yok abideleriniz olmasın. Dağlar,
yollar, ormanlar hep sizi söyler.
Abideleriniz eserlerinizdir. Sizler
gönlümüzdesiniz. Gençlerin tarizini
yüzünüzdeki babacan gülümseme ile
hoş karşıladığınızı görür gibiyim.
Gözlerinizden "Daha iyiye, daha
üstüne ulaşmanın heyecanı var
onlarda" değişimin memnuniyetini
okur gibiyim. Selam sizlere bu günün
azimli gençliğinden, dünün yanık
çehreli, cefakar, çilekeş, ak saçlı,
hala da aynı heyecanı duyup koşan
ağbelerim, gönül dolusu selam sizlere.*

...

*Sevgili, canımız, babamız
Lütfi Büyükyıldırım, sen bizi
Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında
aldığın köklü eğitimle, kimliğine
kazınmış ilkelerle yetiştirdin.
Dileğimiz odur ki bu gelenek, bu
gidiş bozulmasın; Cumhuriyet
yücelsin; büyük Atatürk'ün, sizin
kuşağınızın, hepimizin ülkülerine
ulaşsın. Genç orman mühendisleri
mesleklerini çağdaş koşullarda en
doğru biçimde uygulayabilsinler,
bunun çabasını göstersinler, Türkiye
ormanları küçülmesin, yanmasın,
yok edilmesin; her yer yeşersin, "aziz
vatan günden güne şenlensin"¹⁶.*

16- Mehmet Emin Yurdakul'un şiirinden.

Lütfi Büyükyıldırım'ın Yayınları¹⁷

1. "Tevekkül", Orman ve Av Dergisi Ocak sayısı, sayfa 3-4, 1955
2. "Vatan Sevgisi ve Milletçe Çizdiğimiz Yol", Orman ve Av Dergisi, sayfa 76-77, Mart 1955,
3. "Erozyon, Gradoni ve Ağaçlama", Ormancılık Araşt. Enst. D., Cilt 6, Sayı 1, sayfa 6-22, 1960.
4. Eksibelerimiz, Önemi ve 1955 Yılında Manavgat'ın Side-Sorgun Eksibesi'nde Yapılan Deneme Mahiyetinde Ağaçlandırmalar, Orm. Araşt. Enst. Muhtelif Yayınlar S. No: 7, 49 sayfa, 1961
5. "Amerika'ya Gitmek mi İstiyorsun", Orman ve Av Dergisi, Sayı; 11, 1962.
6. "Amerika Yolunda", Orman ve Av Dergisi, Sayı 12, 1962
7. "Amerika ve Üzüntülerim", Sayı 1, sayfa 32, Ocak 1963
8. "Ormancılıkta Fizyolojik ve Genetik Çalışmalar", Orm. Araşt. Enst. Derg, Cilt 9, Sayı 1, sf 42-44, 1963
9. "Burdur Civarındaki Çıplak Tepelerin Ağaçlandırılması Şartlarında Ön Müşahedeler" Ormancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi, Cilt 10, Sayı 1, 17 sayfa, 1964
10. "Ormancılık Araşt. Enstitüsüne Bir Bakış", Orm. Gnl. Md. Tekn. Hab. Bült., Yıl 6, sayı 23, 10 sf., 1967
11. "Kumul Ağaçlandırması", Orman Müh. Od., Orman Mühendisliği 1. Tek. Kong., sayfa 555-567, 1968,
12. Sahil Kumul Ağaçlandırmalarında Ağaç Türlerinin ve Ağaçlandırma Tekniğinin Tesbiti Denemesi Ara Gözlemleri, Ormancılık Araşt. Enst. Muht. Yayınlar S. No: 28, Rapor No:10, 35 sayfa, 1968, (Ormancılık Araşt. Enst. Dergisi Yıl:1984, Cilt 30, Sayı 1, sayfa 1-34'de yayınlanmıştır.)
13. Burdur Dolaylarındaki Ağaçlandırmalarda Toprak İşlemesi ve Ekim Dikim Metodlarıyla Türlerin Başarı Üzerindeki Tesirlerinin Tesbiti Denemesi Ara Raporu, Ormancılık Araştırma Enstitüsü Muhtelif Yayınlar Serisi No: 28, Rapor No:22, 30 sayfa, 1968, (Orm. Araşt. Enst. Derg. Yıl:1984, Cilt 30, Sayı 1, sayfa 105-140'da yayınlanmıştır)
14. Bük Ağaçlandırma Ormanı'nda Ağaçlandırma Tekniği Üzerine Denemeler Ara Raporu, Ormancılık Araştırma Enstitüsü Muhtelif Yayınlar Serisi No: 28, Rapor No: 22, 30 sayfa, 1968
15. "1969 Güneyde iki Yerde Yapılan Herbisit Uygulamaları ve Sonuçları" Ormancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi, Cilt 15, Sayı 1, 12 sayfa, 1969
16. "Bir Hüseyin Aral Vardı", Orman ve Av Dergisi, Cilt 42, Sayı 2, Sayfa 2, Ağustos 1970
17. "Yeni Dikim Silahları ve Fidan Fişekleri İle Yapılan Dikimler British Colombia'da Ağaçlandırma Hızını Artırmıştır", Ormancılık Araşt. Enst. Dergisi, Cilt 17, Sayı 1, sayfa 65-68, 1971
18. "Kızılçam Orman İçi Ağaçlandırmalarında Yetiştirme Ortamına Uygun ve Ekonomik Ekim, Dikim Metodları Üzerine Araştırmalar", IUFRO Bölüm 1, Eks. A ve B Türkiye, 25 sayfa, 1975
19. "Bük Araştırma Ormanında Ağaçlandırma Tekniği Üzerine Denemeler", 1975 IUFRO, Bölüm 1, Silvikültür ve Çevre Orman Gençleştirme Özellikle Tabi Gençleştirme-Ekskürsiyon A ve B, 24-28 Eylül 1975 Türkiye Sempozyumu, sayfa 47-62.
20. "Experiments on Afforestation Techniques in Bük Resarc Fores", IUFRO Bölüm.I. Silvik. ve Çevre Orman Gençleştirme Ö. Tabi Gençl.-Eks. A, B, 24-28 Eyl. 1975 Türkiye Semp, sayfa 43-58, 1975.
21. "Otur da ağla Hükümet konağı", Antalya Gazetesi, 3 Ekim 1975
22. "Kumullarda Canlı Perde Ön Kuruluş Yolu ile Kimi İğne Yapraklı ve Yapraklıların Kumula Getirilmesi Olanakları Üzerine Araştırmalar", Orm. Araşt. Enst. Yayınları, Tekn. Bült. S No:131, 16 sayfa (Yusuf Cengiz ile birlikte), 1984.

17- Turan Özdemir (Dip Not 9) ve Ünal Eler 2015 çalışmalarından derlenmiştir. Altı çizili olanlar, kitap adlarıdır.

ODTÜ’de Neler Oluyor?

Fotoğraf: Güngör GENÇ

Ahmet DEMİRTAŞ

Orman Mühendisi

E-posta: porsugum@yahoo.com

Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK) ile imzalamış olduğu protokol nedeniyle geçtiğimiz ay yine medyada gündem oldu. Kısaca özetleyecek olursak; ODTÜ kendi yerleşkesi içinden 40 dekar büyüklüğündeki bir alanı, yurt yapılması için 49 yıllığına KYK’na tahsis etmiştir. Tahsis işlemini de protokole bağlamıştır. Haberin duyulması üzerine TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, (Bilgi edinme hakkını kullanarak) Protokolü ODTÜ ve KYK’dan istemiş. İki taraf da protokolü Odaya vermemiş. Bunun üzerine Oda mahkemeye başvuruda bulunarak protokolü elde edebilmiş. Elde edilen 21 Mayıs 2018 tarihli Protokole göre KYK’ya tahsis edilen 40

dekarlık yer “**kavaklık**” olarak adlandırılan bir alandır. Neden kavaklık? Bu seçimin neye göre yapıldığını ODTÜ Rektörü’nün daha sonra gönderdiği iletilerden öğrenebiliyoruz (Bu iletinin bir kopyası elimizdedir). Bu satırların yazarı ODTÜ yerleşkesini iyi bilen bir kişi olmadığı için 40 dekarlık kavaklık alanı görmek istemiş, daha sonra Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği’nden üç arkadaşı ve ODTÜ’lü bilenlerle alana giderek inceleme yapmıştır. Alan gerçekten de kavaklıktır. Kavaklık, üzeri kapanmış olan bir derenin bulunduğu geniş, düz ve taban suyu yüksek alanda oluşmuş/oluşturulmuştur. Rektörün açıklamasına göre kavaklar 2010 yılında kesilmiş, sürgünden büyüyen şimdiki kavaklar 8 yaşındadır. Kavaklıktaki kavaklar servi kavağı (*Populus afghanica*) olup, 8 yıl önce dipten kesildiği için sürgünle gelen (bazıları kökten iki sürgün) servi

kavaklarıdır. Kavaklığın ortasına yakın dar bir bant içinde ahlat (*Pyrus elaeagnifolia*), geyikdiken (*Crataegus monogyna*), mahlep (*Cerasus mahaleb*), dişbudak (*Fraxinus angustifolia*), kadın tuzluğu (*Berberis vulgaris*), kuşburnu (*Rosa canina*), çakal eriği (*Prunus spinosa*), boruk (*Jasminum fruticans*), elma (*Malus sylvestris*), karaağaç (*Ulmus* sp.), sofora (*Sophora japonica*), sumak (*Rhus coriaria*), patlangaç (*Colutea cilicica*), saplı meşe (*Quercus robur*) vb. odunsu türlerin sıklık oluşturduğu ve alanın ormansı bir yapı görüntüsü kazandığı belirlenmiştir. Bu bölge doğal olarak yetişmiş odunsu türler yönünden varsıdır.

Alanın ortalama özelliklerini temsil edeceğini düşündüğümüz, her biri 600 m² büyüklüğünde iki alanda inceleme yapılarak var olan türlerde, çap, boy ölçümleri yapılmıştır. 1. Alanda büyük çoğunluğu (%90 dolayında) servi kavak olmak üzere 34 adet ağaç

ve ağaççık, 2. Alanda ise büyük çoğunluğu (%90 dolayında) servi kavak olmak üzere 67 adet ağaç ve ağaççık olduğu belirlenmiştir.

Kısaca 1200 m² alanda 101 adet ağaç yetiştiğine göre 40 dekar (40000 m²) alanda 3366 adet ağaç/ağaççık olduğu ortaya çıkar. Yuvarlak rakam olarak söyleyecek olursak; kavaklıktaki 3366 adet ağaç/ağaççığın 3029'u servi kavak 337 adedi diğer odunsu türlerdir.

Belirlenmiş olan bu gerçekliğe karşın, Rektörlüğün bir açıklamasında; "İddia edildiği gibi bölgede 4.000-5.000 ağaç değil 300 civarında kavak ağacı yer almaktadır"..."Çevreye ve ağaçlara en az zarar verilecek şekilde belirlenmiştir" bilgisine yer verilmiştir. Yurt yapılması amacıyla kesilecek kavak ağaçlarından (sayısı çok az gösterilerek) söz edilmekte alandaki diğer odunsu türler dikkate bile alınmamaktadır.

KYK 300 kavak keserek yurt yapabiliyorsa, ODTÜ neden 40 dekar yer vermiştir? KYK geriye kalan yeri nasıl kullanacaktır? ODTÜ öğrencileri için günümüze değin 18 dolayında yurt yapmışken, şimdi kendisi değil de KYK'ya neden yaptırmaktadır?

Rektörlüğün ağaçlara ilişkin açıklamaları çelişkilerle doludur. Bu çelişkileri çözebilmek için web sayfalarına göz atmakta yarar vardır.

"Anasayfa>> Teknik Bilgi>> ODTÜ Yerleşkesinde Dikilmesine İzin Verilmeyen Ağaçlar" başlığı altında ODTÜ'den hiç yakışmayan bilim ve akıl dışı olduğu kadar çelişkilerle dolu bilgiler yayınlanmıştır.

• ODTÜ Ormanı Bakım Çalışmaları

• ODTÜ Yerleşkesinde Dikilmesine İzin Verilmeyen Ağaçlar

Anasayfa » Teknik Bilgi » ODTÜ Yerleşkesinde Dikilmesine İzin Verilmeyen Ağaçlar

ODTÜ Yerleşkesinde Dikilmesine İzin Verilmeyen Ağaçlar

Yerleşkemiz bina yakın çevrelerinde dikilmiş olan kavak ve söğüt ağaçları; telefon, elektrik ve kanalizasyon gibi alt yapı sistemlerine onarılamayacak kadar büyük zararlar vermekte, yüzeysel kök oluşumu ile çim alanların kullanılamaz hale gelmesine neden olmakta, şiddetli rüzgârlarda kırılan dalları ile yaya ve araçlara zarar vermekte ve en önemlisi ekonomik ömürlerini doldurdukları için kuruyarak devrilme riski yaratmakta, can ve mal emniyeti açısından ciddi bir tehlike oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra Kavak ağaçlarının yaydığı polenler, yoğun olarak bir alanda biriktiklerinde aniden alev alabilmekte, yangınlara sebep olmaktadır.

Bu tür zararların yanı sıra polenlerinin insan sağlığına olan olumsuz etkileri nedeniyle Kavak ve Söğüt ağaçlarının kesilmesi hakkında Ankara Valiliğinin tüm kamu kurum ve kuruluşlarına göndermiş olduğu 4 Haziran 2002 tarih, 2002/5 sayılı Mahalli Çevre Kurulu Kararında "...kavak ağaçlarında kaynaklanan polenlerin, astım krizi, saman nezlesi, ürtiker gibi alerjik reaksiyonlara oluşturmaları nedeni ile il sınırları içerisinde kavak ağacı yetiştirilmemesi, yaşlı kavak ağaçlarının kesilerek yerlerine toprak ve iklim koşullarına uygun, Akasya, Huş, Dişbudak, Glediçya ve Badem türü ağaçların dikilmesine..." denilmektedir.

Bu bağlamda Yerleşke bina yakın çevrelerinde ekonomik ömürlerini

tamamlamış kavak ve söğüt ağaçları, ilgili kurumlardan izinler alındıktan sonra, kademeli olarak kesilmekte veya derin budama yapılmaktadır.

Özellikli ortak yeşil alanlarımız ile ODTÜ Ormanında yer alan ağaçlar, tamamı ile kurumadığı takdirde kesilmemekte, gerektiğinde kuruyan üst dalları budanarak sağlam gövde üzerinden yeniden ve sağlıklı dallanma yapmasına izin verilmektedir.

Genel olarak kavakların kötülendiği yazıda hangi kavak türü olduğu belirtilmemektedir. Yerleşke içinde karakavak (*Populus nigra*), akkavak (*Populus alba*) ve servi kavak (*Populus afghanica*) bulunmaktadır. A) Bu kavak türlerinden hangisinin polenlerinin zararlı olduğu belli değildir. Bu yazıyı büyük olasılıkla kavak türlerini bilmeyenler yazmıştır. B) Kavak ağaçlarının bazıları yalnızca erkek çiçekleri, bazıları da dişi çiçekler taşır, yani bazıları erkek bazıları dişidir. C) Polen ise erkek çiçeklerde bulunur. Servi kavaklarının büyük çoğunluğu dişidir ve polen bulunmaz. Dişi çiçekler olgunlaştığında tohumları pamuk biçimli oluşumlar tarafından uzaklara taşınır. D) Polenlerin biriktiğinde aniden alev aldığı ve yangınlara neden olduğu bu güne değin görülmemiş, duyulmamıştır. Olsa olsa hurafedir. E) Telefon, elektrik ve kanalizasyon gibi alt yapı tesislerine diğer ağaçlar değil de kavak ve söğüdün onarılmayacak zarar vermesi açıklanmaya muhtaç bir iddiadır. Kavak ve söğüdün köklerinde kazma ve keski yoktur ki, kanalizasyonu delse.

ODTÜ bu içerikteki yazıları sayfasında yayınlamakla,

bünyesindeki Biyoloji Bölümüne ve bölümdeki bilim insanlarına saygı göstermediğini, onlara danışma gereği duymadığını kanıtlamıştır. Kavaklara ilişkin olarak Ankara Valiliği'nin 2002 yılındaki yazısına gönderme yapması da talihsizliktir. O yazı da bilime ve akla aykırı içeriktedir. Valilik yazısına değil de bilim insanlarının yazılarına gönderme yapması beklenirdi. Örneğin: Hacettepe Üniversitesi öğretim üyeleri Sadık ERİK ve Cahit DOĞAN'ın "Alerjik Rinosinüzitler,2002" kitabının 257. sayfasındaki yazıya gönderme yapsaydı. "Astım krizi, saman nezlesi gibi alerjik reaksiyonlar oluşturmada" kesilmesine karar verilen kavakların polenlerinden kat be kat fazlası dikilmesi önerilen dişbudak, akçağaç, servi ve çam türleri tarafından oluşturulmaktadır.

Başka bir yanlışlık ise kavakların **ekonomik ömrünün** dolduğu tezidir. Ağaçların ekonomik ömrü hedef alınan kesimlik yaşıdır. Hedef kerestelik, soymalık, tomruk veya yapı malzemesi elde edilmesi olabilir. Amacınız kontrplak sanayisi için soymalık kavak yetiştirmek ise 30 cm den kalınağaç yetiştirmeniz ve tomruk elde etmeniz gerekir. Bu çapa ulaştığınızda; beklerseniz ağaç yavaş büyür, kuruma ve çürüme başlayabilir. En karlı dönemde olduğunuz anlamına gelir yani ekonomik ömrü dolmuştur. Servi kavakların ideal kesim yaşı olarak 25-30 uygundur. **A) Kendi açıklamalarına göre 2010 yılında kesildiğine göre alandaki kavaklar 8 yaşındadır, sıırıklık-direklik çağındadır ve ekonomik ömürleri dolmamıştır. B) Kavaklık kurmak bir amaçtır. Amacınıza göre belirli aralıklarla kesip yeniden yetiştirebilirsiniz.**

Ancak kavakları kesip yerine bina yaparsanız, artık orada bir daha ağaç yetiştiremezsiniz.

Açıklama içeriğinden anlaşıldığına göre kavak ağacı neredeyse ağaç yerine bile konmayacak, zararlı ve değersiz bir ağaçtır. Bu açıklamaya bakılırsa kavaklık kuran eski ODTÜ yönetimleri yanlış, hatta zararlı bir iş yapmışlardır. Oysa Anadolu insanı için kavak hiç de değersiz değildir. Yeni doğan çocuklar adına kavak dikilir ki, çocuk büyüdüğünde inşaat için kavak ağacı büyüsün ve hazır olsun. Kavak hızlı büyüyen, hava kirliliğine dirençli, başka ağaçların yetişmediği sulak alanlarda iyi gelişen, odunu çok değişik alanlarda kullanılabilen bir türdür.

Rektör, KYK'ya yurt yaptırmak üzere 40 dekar büyüklüğünde yer vererek sorunu çözeceğini, doğru bir tercih yaptığını yüreklice savunamıyor. Bunun yerine kavağı kötüleyip değersizleştirme yolunu seçiyor. Bugün yerleşke içinde var olan yurtları KYK mı yaptı? ODTÜ öğrenciler için gerekli olan yurdu/yurtları ödenek isteyip neden kendisi yapmıyor? Bunu yapacak, bilgi, eleman ve kadrodan yoksun mu? 300 kavak kesilerek yurt yapınca sorun çözülecekse, neden 40 dekarlık yer verilir? Yarın bir gün, ODTÜ Yerleşkesi içinde yaşanacak iki başlılığın sorumlusu kendisi olacaktır. Geriye kalan arazide KYK başka hangi yapıları yapacak veya kimlere devredecek? Rektör: "Protokol var başka amaçlarla kullanamaz, devredemez" diye savunma yaparsa kimse inanmaz. Çünkü: 2017 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABB) ile protokol yaptı. Ormanda 38 metre genişliğinde ve 4800 metre uzunluğunda yol yapılacağı yazıldı. Buna karşın

ABB -100 metre genişliğinde yol yaparak ormanı yok etti. İmzaladıkları protokole aykırı hareket edildiği apaçık ortada iken Rektörlük bunu görmezden geldi, ormana yapılan tecavüze karşı bugüne değin girişimde bulunmadı. Hiçbir şey yapmadığı gibi kamuoyunu yanıltmak için, "24 hektar verdik belediyeden 36 hektar aldık" demektedir. Protokol içinde ormandan ağaçların sökülüp taşınacağı, başka yere dikileceği yazılmıştır. Eylül ayının o sıcak gününde ağaç sökülmemesi gerektiğini, dikilse bile tutmayacağını kendisi bilmiyorsa üniversitesindeki hocalardan öğrenebilirdi. Bize o ağaçların nereye dikildiğini gösterse de ağaçların ne durumda olduklarını görebilsek. **Rektör yazdıklarında ve açıklamalarında samimi ise yapılacak iş bellidir. Kendisinin de içinde yer alacağı bir ekip kurulsun; hem kavaklıktaki ağaçlar sayılsın, hem de ormandan açılan bulvarın alanı ölçülüp hesaplınsın. Biz gönüllü olarak yer almaya hazırız.**

Sonuç olarak şu gerçek artık görülmelidir. Kavak türlerini ve yapısal özelliklerini bilmeden, kavak poleni ile tohumunu ayırt edemeden; kavağı kötülemek üniversite yöneticine yakışan tutum değildir. Malazgirt Bulvarı, yeni açılan bulvar, yurt yapılması girişimleri ODTÜ bütünlüğünü bozmayı, ormanın ve öteki arazinin parçalanmasını getirecek girişimlerdir. Ormanın sahibi olan ODTÜ rektörlüğü yasal haklarının farkında değildir veya bilmezden gelmektedir. Rektörlük, ormanda imar planı yapılamayacağını, yapılsa bile yasal olmadığının ayırdına varmalıdır. 1.10.2018

Doğada Bir Gün

Fotoğraf: Güngör GENÇ

Sonbahar geldi; sarardı tabiat ana,
Çıktık dağlara; oturduk kucağına.

Bakıyoruz tepeden, sağdaki
yamaçlara,

Yeşil derya gibi duran güzelim
ormanlara.

Ortasından akıyor, şırıl şırıl dereler,

Halı gibi duruyor, kıyılarındaki
çimenler.

Yüksek sırtlarda uzanıyor meralar,
Otluyor burada sürü halinde
koyunlar.

Görüyoruz merada otlayan o
koyunları,

Onlarla oynayan o semiz tokluları.

Meliyor koro halinde meradaki
koyunlar,
Koroya katılıyor arada, havlayan
çomarlar.

Bunları zevkle, sevgiyle seyrettik
durduk,
Koyun ve toklulara inanın aşık
olduk.

Yürüdük; yaklaştık otlayan bu
koyunlara,

Çomarlar havlayıp haber verdi
çobanlara.

Çoban talimatı verince; uyudular
yatıp,

Çobanda kebeyi yere serdi
sırtından çıkartıp.

Oturduk kebeye bu yemyeşil
merada,

Çomara bakıyoruz ne yapıyor diye
arada.

Bir name dinleyelim dedik, bu
çobana,

O da çıkartıp sarıldı kamıştan
kavalına.

Yanık yanık çalmaya başladı çoban,
Dünyamız değişti bir türkü ile
inan.

Koyunlar bile dinledi bırakıp
otlamayı,
Toklular da dinledi bırakıp
oynamayı.

Bir toklu yaklaştı, kokluyordu o
bizi,

Öptük, okşadık gösterdik
sevgimizi.

Vedalaşıp ayrıldık çobanın
yanından,

Ormana doğru yürüdük patika
yoldan.

Burası ladin kayın karışık
ormanıydı,

Yapraklar sararmış; orman altın
sarısıydı.

Girdik sarının yeşili kucakladığı
ormana,
Çekindik; acaba rastlar mıyız
kocaoğlana?

Bu düşünceyle yürüyorduk toprak
patikadan,

Sessizlik bozuluyordu yaprak
hışırtısından.

Bir dereyi geçtik taşlardan
atlayarak,

Son çamuru da geçtik üzerinden
hoplayarak.

Yürürken aşağıdan bir homurtu
duyduk,

Ne olduğunu anlamak için burada
durduk.

Sonra sese doğru yavaşça aşağı
yürüdük,

Aşağıda yaban domuzu sürülerini
gördük.

Saklandık ağaçların arkasına biz,

Seyrettik onları buradaki hepimiz;

Toprağı burunları ile sürüyorlardı,

Kayın fıstığı ve solucanları
yiyorlardı.

Sahanın çoğu bu şekilde kazılmıştı,

Sanki dökülen tohumlara
hazırlanmıştı,

Bu domuzlar karın tokluğuna

çalışıyorlar,
Sigortasız ormanda işçilik
yapıyorlar.
Seyrettik onları, bir zaman
buradan,
Sonra sessizce uzaklaştık bu
patikadan.
Rüzgârın sesi ürkütüyordu bizi
ormanda,
Bu rüzgârdan dökülüyordu
yapraklarda.
Dağın geçtik güneydeki yamacına,
Buradaki güzelim meşe ormanına.
Ağaçların kimisinde vardı kovuklar,
Kimisinde ise vardı bomboş
yuvalar.
Düz bir yere geldik, birer taşlara
oturduk,
Burada mola verip biraz
dinleniyorduk.
Sağımızda çıtırtılar duyduk; dönüp
baktık,
Orada oynayan sincapları seyre
daldık.
Meşe palamutlarını ağızlarına
dolduruyorlardı,
Sonra koşup buradan
uzaklaşıyorlardı.
Merak ettik onları; takip ettik
ormanda gizlice,
Seyrettik; palamutları yere
gömdüklerini sessizce.
Stok yapıyorlardı kış için
palamutları,
Sonra yiyeceklerdi söküp de onları.
Bulamadıkları palamutlar
çimlenecek baharda,
Böylece gençleşecek buradaki
ormanlar da.
Sigortasız çalışan işçilerdir bu
sincaplar,
Onlarsız yetişmez yeni nesil
ormanlar.

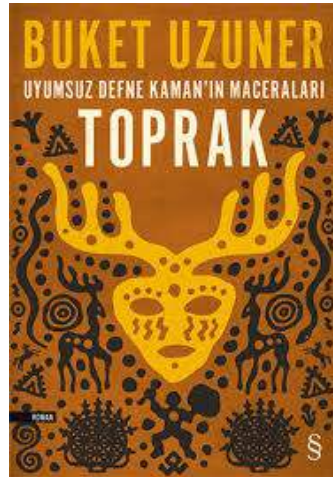
Koşarlarken gördüler bizi burada
sincaplar,
Hemen kaçıp bir yerlere girip
saklandılar.
Onların işlerini bozduğumuzu
anladık,
Oradan hemen ayrılıp hızla
uzaklaştık.
Yürüdük ormanda hayli yorulduk,
Bir pınarın yanında su içmek için
durduk.
Biraz ekmekle peynir yedik, su
içtik,
Çayıra yatıp uzandık kendimizden
geçtik.
Ne kadar uyuduğumuzu biz de
bilemedik,
Güneş ısıtmıştı bizi, üşüdüğümüzü
hissetmedik.
Bir kayanın üstüne çıkıp da biz
oturduk,
Geniş bir doğayı buradan
seyrediyorduk:
Derenin bu tarafında otliyordu
karacalar,
Derenin karşısında karargâh
kurmuş arıcılar.
Seyrettik doğanın güzelliğini
buradan,
Güneşin sıcaklığı yakıyordu bizi
durmadan.
Kalktık, indik yola, yürüdük
yamaçtan,
Dizlerimiz ağrıyordu bizim
yorgunluktan.
Biraz yürüdük; iri bir yılan gördük
düzde,
Koştuk aşağıya, yorgunluk kalmadı
bizde.
Dereye indik, nefesimiz sanki
kesildi,
O anda bir tilki karşımıza dikildi.

Korktu herhalde bizim
patırtımızdan,
Hızla kaçtı dağlara bizim
yanımızdan.
Biraz nefeslenmek için çayıra
oturduk.
Şırlı şırlı akan dereyi
seyrediyorduk.
Suyun sıcaklığını elimizle yokladık,
Soyunup bu suya kendimizi
bıraktık.
Serinlemiştik dereye; yorgunluk
kalmadı,
Çıktık dereден ama şortumuz
kurumadı.
Böyle giyindik, kotları üstümüze,
İyi geldi bu su buradaki hepimize.
Yürüdük dere kenarından biraz.
Kampa yaklaştık; kaldı mesafe az.
Acıktık yürürken, doğada hepimiz,
Geldik kamp yerine; müşteki
değiliz.
Mis gibi koktu pırzolarlar
mangalda,
Masamızda vardı bir tabak bal da.
Ekmek, pırzola, bal derken hayli
yemiştik,
Karnımız doyunca burayı pek
sevmiştik.
Böyle bir gün yaşadık dostlarımızla,
Bu günü kapattık, yatıp
uyumamızla.
Yazan: Ali Kemal GÜNAYDIN
ORDU/ 04.01.2018

İmza Günü

Yazar Sn. Buket UZUNER, 22 Ekim 2018 tarihinde TED Üniversitesi, Çok Amaçlı Salon'da (Kolej, Ankara) "Bir İklim-Kurgu Romanı: Hava" konulu bir söyleşiye katıldı. Söyleşide insan-doğa ilişkilerine değinen Sn. Uzuner; "su", "toprak", "hava" ve "ateş" başlıklı romanları hakkında bilgiler verdi. Söyleşide insan-doğa ilişkisinin zayıfladığına değinen Sn. Uzuner, romanlarında insan-doğa ilişkisini çözebildiğinde kendini sakinleşmiş hissettiğini sözlerine ekledi. Sn. UZUNER, söyleşi esnasında orman mühendislerinin doğada yaptığı çalışmalara da değindi.

Söyleşi sonunda kitaplarını imzalayan Sn. UZUNER'e, TOD Üyesi Sn. S. Serdar YEGÜL tarafından Orman ve Av Dergisi Sanat Özel Sayısı sunuldu.

Sevgili Necmi Abim!

İyigün PULAT

01.06.2018/saat 7.³¹ Ankara; İstanbul Pendik'ten cep telefon iletisi Selçuk AKSAKAL; Sevgili, değerli, yiğit abim Necmettin AKSAKAL, acıdan, sızıdan, ağrıdan, eriyip güçsüz hallere gelmekten kurtulmuş, oluyor, ebediyete ulaşıyor...

Rahmetli Necmi Abim Kastamonu-İnebolu 1928 doğumlu. O sıralar aile İstanbul'a göçmüş, Necmettin oğul 10 yaşında İstanbullu olmuş. İlk, orta, liseyi orada tamamlamış. Sonra Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Orman Fakültesini 1950 güz döneminde bitirir orman mühendisi olur. Bir süre Orman İdaresinde kamu görevlisi işleri görür, 1959 da memurluktan ayrılır serbest işler görmek ister. 1964'de tekrar memurluğa döner. Orman Amenajman bölümünde görevlendirilir.

Sevgili abimizle biz (İyigün PULAT, Atila BOSTANCI, Ersen PAMİR) birkaç yıl beraber orman amenajman işleri gördük. Heyet başkanımızdı. 1968 yılında İskenderun Orman İdaresinin Soğukoluk mesire yerinde çalışma kampı bulduk. İskenderun, Hatay, Arsuz çevresi ormanlarında deneme alanları gözlem ve kayıtları yaptık. Sonra Feke'de iş gördük.

Daha sonra ertesi yıl 1969 yılında Kastamonu İnebolu, Cide, Küre, Taşköprü ormanlarında amenajman çalışmaları yaptık. Sonra abimiz amenajmandan ayrıldı OGM merkez yönetiminde görevlendirildi. Memur emekliliğinde Antalya'ya göçtü, Hastalık başlayınca, bakım gerekleri yoğunlaştı oğlu Selçuk'un Pendik'teki

evine göç etti. Eşi Meral yenge ile birlikteydiler. Rahatsızlığında; özenli bakımları yapıldı. Pendik'e uğramıştım. Sonra telefon görüşmelerine devam ettik, sesleşiyor, dertleşiyorduk.

Sağlık biter oldu. Necmi abim ebediyete gider oldu. Onu; sevgi, saygı ve rahmetle uğurladık. O, Amenajman izlenimlerini "1966-1972 yıllarında arkadaşlık, dostlukları, bir aile gibi topluca hareket edilmesi, arazi çalışmalarında birbirine yakın heyetlerin ziyaretleri ve misafirperverlikleriyle bende derin ve sarsılmaz iz bırakan yaşadıklarım hayatımın en önem verdiğim anılarımdır" demişti.

Sonsuzluęa Uğurladıklarımız

YUSUF ERTEM
MADEN – 1937
İ.Ü. ORMAN FAK. – 1960
İSTANBUL – 04.10.2017

OęUZ BULUT
ANKARA – 1930
ORMAN OKULU – 1951
ANKARA – 22.09.2018

*Sonsuzluęa uğurladığımız
üyelerimize Tanrı 'dan rahmet
yakınlarına ve meslek kamuoyumuza
başsağlığı dileriz.*

Fotoğraf: Süleyman ALKAN

TOD - Türkiye Ormancılar Derneği
Tuna Caddesi No:5/8 Kızılay-ANKARA
Tel: 0312.433 84 13 Faks: 433 26 64

www.ormancilarderneği.org

f facebook: Türkiye Ormancılar Derneği

t twitter: ormancilarderne

ÜYELİK AİDATLARI için;
Türkiye Ormancılar Derneği
Ziraat Bankası Yenişehir Şubesi
(Şube Kodu: 471)
IBAN
TR250001000471397751395002
(TL Hesabı)

*Hesaplarımıza yapacağınız üyelik
aidatı ve diğer ödemeleriniz için
Türkiye'nin tüm Ziraat Bankası
şubelerinden kesinlikle herhangi bir
masraf alınmayacaktır.*

*Derneğimizin yıllık üyelik aidatı
60 TL'dir.*

